

EURÓPAI KÖZPONTI BANK

EURORENDSZER

KONVERGENCIAJELENTÉS 2007. MÁJUS

BEVEZETÉS

AZ ELEMZÉS KERETEI

**ORSZÁGONKÉNTI
ÖSSZEFOGLALÓK**

HU

EURÓPAI KÖZPONTI BANK

EURORENDSZER

Az EKB 2007. évi kiadványain a 20 eurós bankjegy képe látható.

KONVERGENCIAJELENTÉS 2007. MÁJUS

BEVEZETÉS
AZ ELEMZÉS KERETEI
ORSZÁGONKÉNTI ÖSSZEFOGLALÓK

© Európai Központi Bank (2007)

Cím:

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Németország

Postacím:

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Németország

Telefon:

+49 69 1344 0

Honlap:

<http://www.ecb.int>

Fax:

+49 69 1344 6000

Telex:

411 144 ecb d

*Valamennyi jog fenntartva. A kiadvány kizárólag
oktatási és nem kereskedelmi célból, a forrás
feltüntetésével sokszorosítható.*

*A statisztikai adatgyűjtés lezárásának időpontja
e kiadvány esetében: 2007. április 26.*

ISSN 1725-9401 (nyomtatott formában)
ISSN 1725-9614 (elektronikus formában)

TARTALOM

I BEVEZETÉS	5
2 AZ ELEMZÉS KERETEI	
2.1 Gazdasági konvergencia	7
2.2 A nemzeti jogszabályok szerződéssel való összeegyeztethetősége	14
3 ORSZÁGONKÉNTI ÖSSZEFOGLALÓK	
3.1 Ciprus	29
3.2 Málta	31

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

ORSZÁGOK

BE	Belgium	LU	Luxemburg
BG	Bulgária	HU	Magyarország
CZ	Cseh Köztársaság	MT	Málta
DK	Dánia	NL	Hollandia
DE	Németország	AT	Ausztria
EE	Észtország	PL	Lengyelország
IE	Írország	PT	Portugália
GR	Görögország	RO	Románia
ES	Spanyolország	SI	Szlovénia
FR	Franciaország	SK	Szlovákia
IT	Olaszország	FI	Finnország
CY	Ciprus	SE	Svédország
LV	Lettország	UK	Egyesült Királyság
LT	Litvánia		

EGYÉB

BIS	Nemzetközi Fizetések Bankja (<i>Bank for International Settlements</i>)
b.o.p.	fizetési mérleg (<i>balance of payments</i>)
BPM5	IMF Fizetési mérleg kézikönyve (5. kiadás)
CD	letéti igazolás (<i>certificate of deposit</i>)
CPI	fogyasztóiár-index (<i>Consumer Price Index</i>)
EDP	túlzott hiány esetén követendő eljárás (<i>excessive deficit procedure</i>)
EER	effektív árfolyam (<i>effective exchange rate</i>)
EKB	Európai Központi Bank
EMI	Európai Monetáris Intézet
ERM	árfolyam-mechanizmus
ESA 95	nemzeti számlák európai rendszere (ESA 1995) (<i>European System of Accounts 1995</i>)
EU	Európai Unió
EUR	euro
GDP	bruttó hazai termék (<i>gross domestic product</i>)
GMU	Gazdasági és Monetáris Unió
HICP	harmonizált fogyasztóiár-index (<i>Harmonised Index of Consumer Prices</i>)
ILO	Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (<i>International Labour Organisation</i>)
IMF	Nemzetközi Valutaalap (<i>International Monetary Fund</i>)
KBER	Központi Bankok Európai Rendszere
MPI	monetáris pénzügyi intézmény
NKB	nemzeti központi bank
OECD	Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet
PPI	termelői árindex (<i>Producer Price Index</i>)
ULCM	feldolgozóipari fajlagos munkaköltség (<i>unit labour costs in manufacturing</i>)
ULCT	nemzetgazdasági fajlagos munkaköltség (<i>unit labour costs in the total economy</i>)

A közösségi gyakorlatnak megfelelően a jelentés az EU-tagországok neveinek felsorolásánál a nemzeti nyelvek szerinti országnevek ABC-sorrendjét követi.

I BEVEZETÉS

Az eurót 1999. január 1-jén vezették be. Mostanáig az Európai Unió (EU) 13 tagállama vezette be az eurót a Szerződés rendelkezéseivel összhangban; legutóbb Szlovénia, 2007. január 1-jén. Ugyanakkor az EU 2004. és 2007. évi bővítéseit követően jelenleg 14 tagállam nem vesz részt teljesen a Gazdasági és Monetáris Unióban (GMU). Ezek a tagállamok még nem vezették be az eurót.

Ez a Konvergenciajelentés azt követően készült, hogy Ciprustól 2007. február 13-án, míg Máltától 2007. február 27-én országvizsgálatra vonatkozó kérés érkezett. A jelentés elkészítésével az Európai Központi Bank (EKB) teljesíti az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban Szerződés) 122. cikke (2) bekezdésének és 121. cikke (1) bekezdésének követelményét, amely szerint legalább két évente egyszer, vagy valamely eltéréssel rendelkező tagállam kérelmére jelentést kell tenni az Európai Unió Tanácsának (EU Tanács) arról, hogy „milyen előrehaladást tettek a tagállamok kötelezettségeik teljesítésében a gazdasági és monetáris unió megvalósítása terén”. Az Európai Bizottság – amely ugyancsak készített egy jelentést – ugyanezt a megbízatást kapta, és a két jelentést párhuzamosan nyújtják be az EU Tanácsának.

Ebben a jelentésben az EKB a korábbi Konvergenciajelentéseiben alkalmazott szerkezetet alkalmazza. A két érintett országot illetően azt vizsgálja, hogy elérték-e a fenntartható konvergencia magas fokát, a nemzeti jogszabályok összeegyeztethetőek-e a Szerződéssel, valamint a nemzeti központi bankok (NKB-k) megfelelnek-e az eurorendszerbeli integráció feltételét képező jogszabályi követelményeknek.

A gazdasági konvergenciafolyamat vizsgálata nagyban függ az alapvető statisztikai adatok minőségétől és megbízhatóságától. Politikai megfontolások nem befolyásolhatják a statisztikák összeállítását és az adatszolgáltatást, különösen az államháztartási statisztikák esetében. A tagállamoknak kiemelt ügyként kell kezelniük a statisztikai adatok minőségét és megbízhatóságát, megfelelő ellenőrzőrendszert kell működtetniük az adatok összeállítása

során, és minimumszabályokat kell alkalmazniuk a statisztikák területén. A szabályok célja, hogy megszilárdítsák a nemzeti statisztikai intézetek függetlenségét, integritását és beszámoltathatóságát, valamint, hogy erősítsék a költségvetési statisztikák minőségébe vetett bizalmat (lásd a statisztikai mellékletet).

E Konvergenciajelentés felépítése a következő. A 2. fejezet írja le a gazdasági és jogi konvergencia vizsgálatának szerkezetét. A 3. fejezet tartalmazza az országokénti összefoglalókat, amelyek a gazdasági és jogi konvergencia vizsgálatának főbb eredményeit adják meg. A 4. fejezet a két vizsgált tagállam gazdasági konvergenciájának állapotát elemzi részletesebben, valamint a konvergenciamutatók statisztikai módszertanának áttekintését adja. Végül az 5. fejezet azt vizsgálja, hogy e tagállamok nemzeti jogszabályai, köztük NKB-ik statútumai, összeegyeztethetőek-e a Szerződés 108. és 109. cikkével és a Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) Alapokmányával.

2 AZ ELEMZÉS KERETEI

2.1 GAZDASÁGI KONVERGENCIA

Az EKB azonos, minden egyes országra alkalmazott elemzési keretben tárgyalja a vizsgált két tagállam gazdasági konvergenciájának helyzetét. A közös szerkezet egyrészt a Szerződés rendelkezésein alapul, ezeket alkalmazza az EKB az árak alakulása, a költségvetési egyenleg és a GDP-arányos államadósság, az árfolyamok és a hosszú távú kamatlábak, valamint más releváns tényezők vizsgálatában. Másrészt az elemzési keret tartalmaz még több, a fenntartható konvergencia részletesebb vizsgálatára alkalmasnak tartott visszatekintő és a jövőre vonatkozó gazdasági mutatót. Az alábbi 1–4. keretes írások röviden idézik a Szerződés rendelkezéseit, és bemutatják azokat a módszertani részleteket, amelyek alapján az EKB az említett rendelkezéseket alkalmazza.

A folyamatosság és az egyenlő elbánás biztosítása érdekében e jelentés az EKB (és korábban az Európai Monetáris Intézet) korábbi jelentéseiben megfogalmazott elvekre épül. Kiemelendő az EKB-nak a konvergenciakritériumok alkalmazásakor használt néhány irányelve. Először, az egyes kritériumokat szigorúan értelmezik és alkalmazzák, hiszen a kritériumok elsősorban arra irányulnak, hogy csak az árstabilitás és az euroövezet koherenciájának fenntartását elősegítő gazdasági feltételekkel bíró tagállamok vegyenek részt az euroövezetben. Másodsorban, a konvergenciakritériumok összefüggő, egységes csomagot képeznek, és valamennyit teljesíteni kell; a Szerződés egyenlő alapon sorolja fel a kritériumokat, és nem rangsorolja azokat. Harmadszor, a konvergenciakritériumokat a tényleges adatok alapján kell teljesíteni. Negyedszer, a konvergenciakritériumok alkalmazásában következetesen, átláthatóan és egyszerűen kell eljárni. Ismét hangsúlyozzuk azt is, hogy a konvergenciát tartósan kell elérni, és nem csak egy bizonyos időpontban. Következésképpen az országvizsgálatok részletesen foglalkoznak a konvergencia fenntarthatóságával.

Ebben a vonatkozásban az érintett országok gazdaságának alakulását elvileg az elmúlt tíz

éves időszakra visszatekintve vizsgáljuk. Így jobban meghatározható, hogy a jelenlegi eredmények milyen mértékben erednek valódi strukturális átalakításokból, és biztosabban meg lehet ítélni a gazdasági konvergencia fenntarthatóságát.

Ráadásul, a megfelelő mértékben előretekinő perspektívát alkalmazunk. Ebben az összefüggésben különös figyelmet szentelünk annak, hogy a kedvező gazdasági folyamatok fenntarthatósága elsősorban azon múlik, sikerül-e megfelelő és tartós gazdaságpolitikai válaszokat adni a jelenlegi és jövőbeli kihívásokra. Végig hangsúlyt kap, hogy a gazdasági konvergencia fenntarthatóságának biztosítása egyaránt függ egy kedvező kiinduló helyzet elérésétől és az euro bevezetése után folytatott politikától.

A jelentés egyenként, de egységes szerkezetben vizsgálja a két érintett tagállamot. Az egyes tagállamok teljesítményére összpontosító országvizsgálatokat külön-külön kell figyelembe venni, összhangban a Szerződés 121. cikkében foglaltakkal.

A jelen Konvergenciajelentésbe foglalt statisztikák lezárásának napja 2007. április 26. volt. A konvergenciakritériumok alkalmazásához felhasznált statisztikai adatokat az Európai Bizottság szolgáltatta (lásd még a statisztikai mellékletet, valamint a táblázatokat és ábrákat is), a hosszú lejáratú kamatlábak esetében az EKB-val együttműködve. Az árak és hosszú lejáratú kamatok konvergenciájának adatait 2007 márciusáig mutatjuk be; ez volt a legutolsó hónap, amelyre vonatkozóan rendelkezésre álltak HICP-adatok. A havi árfolyam adatok tekintetében a jelentésünkben figyelembe vett időszak 2007 márciusával végződik, míg a napi adatok 2007. április 26-ig terjednek. A fiskális pozíciók adatai a 2006-ig terjedő időszakot fedik le. Ugyancsak számításba vettük különféle forrásokból származó előrejelzésekkel együtt a tagállamok legfrissebb konvergenciaprogramjait és más olyan információkat, amelyek relevánsnak tekinthetők a konvergencia fenntarthatóságára vonatkozó előretekinés szempontjából. Az Európai Bizottság 2007.

tavaszi előrejelzése megjelentetésének időpontja, amelyet e jelentés is figyelembe vesz, 2007. május 7-e volt. Az EKB Általános Tanácsa 2007. május 14-én fogadta el a jelentést.

Az 1. keretes írás a Szerződésnek az árak alakulására vonatkozó rendelkezéseit és az EKB általi alkalmazásukat ismerteti.

I. keretes írás

AZ ÁRAK ALAKULÁSA

1 A szerződés rendelkezései

A Szerződés 121. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdése előírja:

„az árstabilitás magas fokának elérését; ez olyan inflációs ráta esetén áll fenn, amely közel esik az árstabilitás tekintetében legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállaméhoz”.

A Szerződés 121. cikkében említett, a konvergenciakritériumokról szóló jegyzőkönyv 1. cikkében ez áll:

„Az e Szerződés 121. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdésében említett árstabilitási kritérium azt jelenti, hogy egy tagállam fenntartható árstabilitással és a vizsgálatot megelőző egy éves időszakon keresztül az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam átlagos inflációs rátáját legfeljebb 1½ százalékponttal meghaladó inflációs rátával rendelkezett. Az inflációt a fogyasztóiár-index segítségével összehasonlítható alapon, a tagállami fogalom meghatározások közötti eltérések figyelembe vételével kell meghatározni.”

2 A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

E jelentés tekintetében az EKB az alábbiak szerint alkalmazza a Szerződés rendelkezéseit:

- Először, „a vizsgálatot megelőző egy éves időszakon keresztül megfigyelt inflációs ráta” kiszámítása során azt nézzük meg, hogy a harmonizált fogyasztóiár-index (HICP) legutóbbi 12 havi átlaga mennyit változott az előző 12 havi átlaghoz képest. Következésképpen, az inflációs ráta tekintetében e jelentésben figyelembe vett referencia-időszak 2006 áprilisától 2007 márciusáig tart.
- Másodszor, a referenciaérték meghatározásához használt „az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam” elve azt jelenti, hogy a következő három, legalacsonyabb inflációs rátájú EU-tagország inflációjának súlyozatlan számtani átlagát vették: Finnország (1,3%), Lengyelország (1,5%) és Svédország (1,6%). Így az átlagos inflációs ráta 1,5%, és 1½ százalékpont hozzáadásával a referenciaérték 3,0%.

Az infláció mérése a harmonizált fogyasztóiár-index (HICP) alapján történt, amelynek kidolgozására azért került sor, hogy árstabilitás szempontjából összehasonlítható alapon tudják értékelni a konvergenciát (lásd a statisztikai mellékletet). Az átlagos euroövezeti inflációs rátát tájékoztatásul közli e jelentés statisztikai része.

Az árak fenntarthatóságának részletesebb vizsgálata érdekében a 2006 áprilisa és 2007 márciusa közötti 12 hónapos referencia-időszak átlagos HICP-inflációs rátáját annak tükrében tekintettük át, hogyan teljesítettek a tagállamok gazdasági az elmúlt tíz évben árstabilitás szempontjából. Ebben a vonatkozásban a monetáris politika orientációjára fordítottunk figyelmet, különösen arra, hogy a monetáris hatóságok elsősorban az árstabilitás elérésére és fenntartására koncentrálnak-e, valamint azt is néztük, hogy a gazdaságpolitika más területei hogyan járulnak hozzá e cél megvalósításához. Figyelembe vettük azt is, hogyan hat a makrogazdasági környezet az árstabilitás elérésére. Az árak alakulását a keresleti és kínálati feltételek fényében vizsgáltuk, többek között a fajlagos munkaerőköltségeket és az importárakat befolyásoló tényezőkre koncentrálnak. Végül

figyelembe vettük az egyéb vonatkozó árindexek (úgy mint a feldolgozott élelmiszereket és az energiát nem tartalmazó HICP, az országos fogyasztóiár-index, a nettó közvetett adózás változásait nem tartalmazó fogyasztóiár-index, a magánfogyasztási deflátor, a GDP-deflátor és a termelői árak) trendjeit. Előretekintve képet adunk az elkövetkező évek várható inflációs kilátásairól, beleértve jelentős nemzetközi szervezetek és piaci szereplők előrejelzéseit. Ezenkívül olyan strukturális szempontok is megtárgyalásra kerülnek, amelyek lényegesek az árstabilitást elősegítő környezetnek az euro bevezetése utáni fenntartása szempontjából.

A 2. keretes írás ismerteti a Szerződésnek a fiskális folyamatokra vonatkozó rendelkezéseit és azok EKB általi alkalmazását, eljárási kérdésekkel együtt.

2. keretes írás

FISKÁLIS FOLYAMATOK

1 A szerződés rendelkezései

A Szerződés 121. cikke (1) bekezdésének második francia bekezdése előírja:

„az állam pénzügyi helyzetének fenntarthatóságát; ezt olyan költségvetési egyenleg elérése mutatja, amely nem rendelkezik a 104. cikk (6) bekezdése értelmében vett túlzott hiánnyal”.

A Szerződés 121. cikkében említett, a konvergenciakritériumokról szóló jegyzőkönyv 2. cikkében ez áll:

„a jelen Szerződés 121. cikke (1) bekezdésének második francia bekezdésében hivatkozott, az állam költségvetési pozíciójára vonatkozó kritérium azt jelenti, hogy a vizsgálat időpontjában a tagállam nem áll a Tanács által a túlzott hiány fennállásáról e Szerződés 104. cikke (6) bekezdésének értelmében hozott határozat hatálya alatt”.

A 104. cikk határozza meg a túlzott hiány esetén követendő eljárást. A 104. cikk (2) és (3) bekezdéseinek értelmében az Európai Bizottság jelentést készít, ha egy tagállam nem felel meg a költségvetési fegyelem követelményeinek, különösen, ha:

- (a) a tervezett vagy tényleges államháztartási hiánynak a GDP-hez viszonyított aránya túllép egy meghatározott referenciaértéket (amelyet a túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló jegyzőkönyv a GDP 3%-ában szab meg), kivéve, ha:

- az arány jelentős mértékben és folyamatosan csökkent, és elért egy, a referenciaértékhez közeli szintet; vagy
 - a referenciaérték túllépése csak kivételes és átmeneti, és az arány közel marad a referenciaértékhez;
- (b) az államadósságnak a GDP-hez viszonyított aránya túllép egy meghatározott referenciaértéket (amelyet a túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló jegyzőkönyv a GDP 60%-ában szab meg), kivéve, ha az arány elegendő mértékben csökken, és kielégítő ütemben közelít a referenciaértékhez.

Ezen túlmenően a Bizottság köteles figyelembe venni a jelentésében, hogy a költségvetési hiány meghaladja-e az állam beruházási kiadásait, valamint minden egyéb érdemleges tényezőt, beleértve a tagállam középtávú gazdasági és költségvetési helyzetét. A Bizottság készíthet jelentést akkor is, ha a kritériumokkal kapcsolatos követelmények teljesítésétől függetlenül azon a véleményen van, hogy egy tagállamban túlzott hiány kialakulásának veszélye áll fenn. A Bizottság jelentését a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményezi. Végül, a 104. cikk (6) bekezdésével összhangban az EU-Tanács a Bizottság ajánlása alapján és az érintett tagállam esetleges észrevételeit figyelembe véve, egy összefoglaló értékelést követően minősített többséggel határoz arról, hogy fennáll-e a túlzott hiány az adott tagállamban.

2 A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

Az EKB a konvergencia vizsgálatának céljából véleményt mond a költségvetési folyamatokról. Megvizsgálja fenntarthatóság szempontjából az 1997 és 2006 közötti időszak legfontosabb költségvetési mutatóit, áttekinti az államháztartás kilátásait és feladatait, kitüntetett figyelmet szentelve a hiány és az adósság alakulása közötti összefüggésnek.

Ami a 104. cikket illeti, az EKB-nak a Bizottsággal ellentétben nincs hivatalos szerepe a túlzott hiány esetén követendő eljárásban. Az EKB jelentése csupán azt fejt ki, hogy az ország a túlzott hiány esetén követendő eljárás hatálya alá esik-e vagy sem.

A Szerződés azon rendelkezésével kapcsolatban, hogy a GDP 60%-át meghaladó államadósságnak „elegendő mértékben csökkennie és kielégítő mértékben közelítenie kell a referenciaértékhez”, az EKB az adósságráta múltbeli és jövőbeli trendjeit vizsgálja.

A költségvetési folyamatok vizsgálata a nemzeti számlák európai rendszere 1995-ös szabályainak megfelelően előállított adatokon alapul (lásd a statisztikai mellékletet). Ebben a jelentésben zömmel a Bizottság 2007. áprilisi adatai szerepelnek; ezek tartalmazzák az 1997 és 2006 közötti államháztartási pozíciókat, valamint a Bizottság 2007-re vonatkozó előrejelzéseit.

A 2006-os referenciaév eredményeinek az állami pénzügyek fenntarthatósága szerinti értékelése a tagállamok elmúlt tízévi teljesítményének fényében történik. Kiindulópontnak az államadósság-GDP mutató ezen időszakbeli alakulását és az azt megalapozó tényezőket

tekintjük, azaz a nominál-GDP növekedésének és a kamatlábaknak a különbségét, az elsődleges egyenleget és a hiány-adósság kölcsönhatást. Ez a perspektíva további információt nyújthat arról, hogy a makrogazdasági környezet – különösen a növekedés és a kamatlábak

együttesen – milyen mértékben befolyásolta az adósság dinamikáját. Ugyancsak több információ nyerhető ily módon a fiskális konszolidációs törekvésekről az elsődleges egyenleg tükrében, valamint a különleges tényezők szerepéről a hiány-adósság kölcsönhatásban. Ráadásul figyelembe vesszük az államadósság szerkezetét, különös tekintettel a rövid lejáratú és devizaadósságok arányára, valamint azok alakulására. Összevetve ezen arányokat az adósságráta jelenlegi szintjével rámutatunk, mennyire érzékenyek a költségvetési egyensúlyok az árfolyamok és a kamatlábak változásaira.

Egy következő lépésben a GDP-arányos államháztartási hiány alakulásának vizsgálatára kerül sor. Ebben az összefüggésben hasznos szem előtt tartani, hogy egy ország éves deficitrátájának változását különféle erők befolyásolják. Ezeket a befolyásokat gyakran osztják fel egyrészt „ciklikus hatásokra”, amelyek azt tükrözik, hogyan reagálnak a hiányok a gazdasági ciklus változásaira, másrészt pedig „nem ciklikus hatásokra”, amelyek gyakran a fiskális politikához való szerkezeti vagy állandó kiigazításokat tükrözik. Ugyanakkor a nem ciklikus hatások – amelyeket e jelentés számszerűsít – nem tükrözik szükségszerűen és maradéktala-

nul a fiskális pozíciók szerkezeti változását, mivel szerepelnek közöttük a költségvetési egyensúlyt átmenetileg befolyásoló olyan intézkedések is, amelyek gazdaságpolitikai intézkedések, illetve különleges tényezők hatásaként adódnak. Ugyancsak részletesebben tekintjük át az állami kiadások és bevételek múltbeli trendjeit, és felvázoljuk a jövőbeli konszolidáció főbb területeit.

A jövőbeli folyamatok tárgyalása során visszatekintünk a nemzeti költségvetési tervekre és az Európai Bizottság 2007-re vonatkozó legutóbbi előrejelzéseire, továbbá megvizsgáljuk a középtávú fiskális stratégiát a konvergenciaprogram tükrében. Ez magában foglalja a Stabilitási és Növekedési Paktumban előirányzott középtávú cél jövőbeli elérésének, valamint a jelenlegi fiskális politikák alapján az adósságrátára vonatkozó kilátásoknak az értékelését. Hangsúlyozzuk továbbá a költségvetési pozíciók fenntarthatóságának hosszú távú kihívásait, különösen a nem alapszerű állami nyugdíjrendszerek tekintetében, figyelembe véve a demográfiai változást és a kormány által adott garanciákat.

A 3. keretes írás ismerteti a Szerződésnek az árfolyamok alakulására vonatkozó rendelkezéseit és EKB általi alkalmazásukat.

3. keretes írás

AZ ÁRFOLYAMOK ALAKULÁSA

1 A szerződés rendelkezései

A Szerződés 121. cikke (1) bekezdésének harmadik francia bekezdése előírja:

„az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusa által előírt normál ingadozási sávok betartását legalább két évig anélkül, hogy egy másik tagállam valutájával szemben leértékelésre kerülne sor”.

A Szerződés 121. cikkében említett, a konvergenciakritériumokról szóló jegyzőkönyv 3. cikkében ez áll:

„Az e Szerződés 121. cikke (1) bekezdésének harmadik francia bekezdésében említett, az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusában történő részvételre vonatkozó krité-

rium azt jelenti, hogy egy tagállam a vizsgálatot megelőző legalább két éven keresztül komoly feszültségek nélkül az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusa által előírt normál ingadozási sávokon belül maradt. Így különösen azt, hogy ugyanezen időszak alatt a tagállam saját kezdeményezésére nem értékelte le valutájának bilaterális középárfolyamát valamely más tagállam valutájával szemben.”

2 A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

Az árfolyam stabilitását illetően az EKB azt vizsgálja, hogy az adott ország a konvergencia-vizsgálatot megelőzően legalább két évig komoly feszültségektől mentesen – és különösen az euróval szembeni leértékelés nélkül – vett-e részt az ERM-II-ben (amely 1999 januárjában váltotta fel az ERM-et). Olyan esetekben, amikor rövidebb volt a részvételi időszak, az árfolyam alakulásának vizsgálata egy kétéves referencia-időszakban került leírásra, akárcsak a korábbi jelentésekben.

Összhangban a korábbi megközelítéssel, az euróval szembeni árfolyam-stabilitás vizsgálata arra összpontosít, hogy az árfolyam mennyire marad közel az ERM-II-beli középárfolyamhoz, figyelembe véve közben azokat a tényezőket, amelyek felértékelődéshez vezethettek. Az ERM-II ingadozási sávjának szélessége ebből a szempontból nem befolyásolja hátrányosan az árfolyam-stabilitási kritérium vizsgálatát.

Ezenkívül a „komoly feszültségektől” való mentesség kérdését általában az alábbi módokon közelítik meg: i) annak vizsgálata, milyen mértékben térnek el az árfolyamok az euróval szembeni ERM-II középárfolyamoktól; ii) olyan mutatók alkalmazása, mint például az euróval szembeni árfolyam-volatilitás és annak trendje, valamint az euroövezettel szembeni rövid lejáratú kamatláb-különbségek nagysága illetve alakulása; iii) devizapiaci intervenciók szerepének figyelembe vétele.

A 2005 májusától 2007 áprilisáig terjedő referencia-időszakban megfigyelt minden kétoldalú árfolyam hivatalos EKB referencia-árfolyam (lásd a statisztikai mellékletet).

Ciprus és Málta egyaránt 2005. május 2. óta vesz részt az ERM-II-ben, vagyis e jelentés véglegesítéséhez képest valamivel több mint két éve. Valutáik euróval szembeni teljesítményét a 2005. április 27. és 2007. április 26. (vagyis a mostani jelentésben használt adatok lezárásának napja) közötti időszakra vonatkozóan mutatjuk be. 2007. április 26. és 2007. május 14. (a jelentés véglegesítésének dátuma) között mindkét ország valutájának euróval szembeni árfolyama stabil volt.

Az euróhoz mért nominális árfolyam alakulásán túlmenően röviden áttekintjük a jelenlegi

árfolyam fenntarthatóságára utaló bizonyítékokat. Mindezek a bilaterális reálárfolyamok és reáleffektív árfolyamok, a fizetési mérleg folyó fizetési, tőke- és pénzügyi mérlegeinek és az ország hosszú távú nettó nemzetközi befektetési pozíciójának alakulásából adódnak. A piacok integrációját illetően, ugyancsak vizsgáljuk az euroövezet részesedését az ország teljes külkereskedelmében.

A 4. keretes írás a Szerződésnek a hosszú távú kamatlábak alakulására vonatkozó rendelkezéseit és az EKB általi alkalmazásukat ismerteti.

4. keretes írás

A HOSSZÚ TÁVÚ KAMATLÁBAK ALAKULÁSA**1 A szerződés rendelkezései**

A Szerződés 121. cikke (1) bekezdésének negyedik francia bekezdése előírja:

„a tagállam által elért konvergenciának és a tagállamnak az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusában való részvételének tartósságát, ami a hosszú távú kamatszintben tükröződik”.

A Szerződés 121. cikkében említett, a konvergenciakritériumokról szóló jegyzőkönyv 4. cikkében ez áll:

„Az e Szerződés 121. cikke (1) bekezdésének negyedik francia bekezdésében említett kamatokra vonatkozó konvergenciakritérium azt jelenti, hogy egy tagállam a vizsgálatot megelőző egy éves időszakon keresztül az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam átlagos nominális hosszú távú kamatát legfeljebb 2 százalékponttal meghaladó kamattal rendelkezett. A kamatokat a hosszú lejáratú államkötvények vagy összehasonlítható értékpapírok alapján, a tagállami fogalommeghatározások közötti eltérések figyelembevételével kell meghatározni.”

2 A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

E jelentés tekintetében az EKB az alábbiak szerint alkalmazza a Szerződés rendelkezéseit:

- Egyrészt, „a vizsgálatot megelőző egyéves időszakon keresztül” megfigyelt „átlagos nominális hosszú távú kamatot” annak a legutóbbi 12 havi időszaknak a számtani átlagaként számítottuk, amelyre rendelkezésre álltak HICP-adatok. Ebben a jelentésben a 2006 áprilisa és 2007 márciusa közötti időszakot vettük referencia-időszaknak.
- Másrészt, a referenciaérték meghatározásában alkalmazott, „az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam” elv azt jelenti, hogy ugyanazon három legalacsonyabb inflációs rátával rendelkező ország hosszú távú kamatlábainak súlyozatlan számtani átlagát vettük, amely országokat az árstabilitási kritérium referenciaértékének számításakor is figyelembe vettünk (lásd 1. keretes írás). A jelentésben figyelembe vett referencia-időszakban e három ország hosszú távú kamatlábai a következők voltak: 3,8% (Svédország), 3,9% (Finnország) és 5,3% (Lengyelország); az átlag így 4,4%, amelyhez 2 százalékpontot hozzáadva 6,4%-os referenciaértéket kapunk.

A kamatlábakat a rendelkezésre álló és a konvergencia értékelésének céljából kifejlesztett hosszú lejáratú harmonizált kamatlábak alapján mértük (lásd a statisztikai mellékletet).

Azon országok esetében, ahol nem állnak rendelkezésre hosszú lejáratú harmonizált kamatlábak, a pénzügyi piacok lehető legszélesebb körű vizsgálatára kerül sor, figyelembe véve az államadósság szintjét és más releváns mutatókat, felméréndő a tagállam által elért konvergencia és ERM-II-beli részvétel tartósságát.

Amint fentebb említésre került, a Szerződés kifejezetten hivatkozik a „konvergencia tartóságára”, amely a hosszú távú kamatszintben tükröződik, ezért a 2006 áprilisa és 2007 márciusa közötti referencia-időszak fejleményeit az elmúlt tíz év (vagy azon időszak, amelyre vonatkozóan az adatok rendelkezésre álltak) hosszú távú kamatlábainak alakulását figyelembe véve tekintjük át, megvizsgálva az euroövezet jellemző átlagos hosszú távú kamatlábhöz viszonyított különbségek fő okait.

Végül, a Szerződés 121. cikke (1) bekezdése előírja, hogy e jelentés számos más releváns tényezőt is vegyen figyelembe, úgymint „az ECU alakulását, a piacok integrációjának eredményeit, a folyó fizetési mérlegek helyzetét és alakulását, továbbá a fajlagos bérköltségek alakulását és az egyéb árindexeket is”. Ezeket a tényezőket a 4. fejezetben, a fentebb felsorolt kritériumok tárgyalása során tekintjük át. Tekintettel az euro 1999. január 1-jei bevezetésére, az ECU alakulását már nem tárgyaljuk.

2.2 A NEMZETI JOGSZABÁLYOK SZERZŐDÉSSEL VALÓ ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGE

2.2.1 BEVEZETÉS

A Szerződés 122. cikkének (2) bekezdése arra kötelezi az EKB-t (és a Bizottságot), hogy legalább kétévenként egyszer, vagy valamely eltéréssel rendelkező tagállam kérésére a 121. cikk (1) bekezdésében meghatározott eljárás szerint jelentést tegyen az EU Tanácsa részére. Minden ilyen jelentésnek tartalmaznia kell az egyes eltéréssel rendelkező tagállamok nemzeti jogszabályainak (beleértve azok NKB-inak státútumát) a Szerződés 108. és 109. cikkeivel, illetve a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmányával (a továbbiakban: Alapokmány) való összeegyeztethetőségének vizsgálatát. E Szerződésből fakadó és az eltéréssel rendelkező tagállamokra vonatkozó kötelezettséget „jogi konvergenciának” is nevezzük. A jogi konvergencia vizsgálata során az EKB tevékenysége nem korlátozódik a nemzeti jogszabályok betű-

jének formai vizsgálatára, hanem mérlegelheti azt is, hogy a vonatkozó rendelkezések végrehajtása összhangban áll-e a Szerződés és az Alapokmány szellemével. Az EKB különösen amiatt ad hangot aggodalmának, hogy az utóbbi időben egyre több jel mutat arra, hogy növekszik a nyomás néhány tagállam NKB-inak döntéshozó szerveire, ami ellentétes a Szerződés központi bankok függetlenségét illető szellemével. Erre való tekintettel az EKB élénk figyelemmel kíséri minden fejleményt, mielőtt végleges pozitív értékelést adna, és azt a következőket vonná le, hogy valamely tagállam nemzeti jogszabályai összeegyeztethetők a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.

AZ ELTÉRÉSEL RENDELKEZŐ TAGÁLLAMOK ÉS A JOGI KONVERGENCIA

Ciprus és Málta, amelyek nemzeti jogszabályait e jelentés vizsgálja, eltéréssel rendelkező tagállam státuszban vannak, azaz még nem vezették be az eurót. A csatlakozás feltételeiről szóló okmány 4. cikke¹ kimondja, hogy: „A csatlakozás időpontjától kezdődően, az EK-Szerződés 122. cikke értelmében eltéréssel rendelkező tagállamként valamennyi új tagállam részt vesz a Gazdasági és Monetáris Unióban”.

Az EKB megvizsgálta Ciprus és Málta jogi konvergenciájának szintjét, valamint az e cél elérése érdekében általuk meghozott vagy meghozni szükséges jogi intézkedéseket.

A jogi konvergencia vizsgálatának célja, hogy megkönnyítse az EU Tanácsának arra vonatkozó döntését, hogy mely tagállamok „teljesítik az egységes valuta bevezetéséhez szükséges feltételeket”. Jogi téren ezek a feltételek különösen a központi bankok függetlenségére és az NKB-knak az eurorendszerbe való jogi integrálására vonatkoznak.

¹ A Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Uniót létrehozó Szerződések kiigazításáról szóló okmány (HL L 236., 2003.9.23., 33. o.). Bulgáriát és Romániát illetően lásd a Bolgár Köztársaság és Románia csatlakozásának feltételeire vonatkozó okmány 5. cikkét, valamint az Európai Uniót létrehozó Szerződések kiigazításait (HL L 157., 2005.6.21., 203. o.).

A JOGI ÉRTÉKELÉS SZERKEZETE

A jogi értékelés összességében az EKB és az EMI jogi konvergenciáról szóló korábbi jelentéseinek, különösen az EKB 2006. decemberi (a Cseh Köztársaságról, Észtországról, Ciprusról, Lettországról, Magyarországról, Máltáról, Lengyelországról, Szlovákiáról és Svédországról), 2006. májusi (Litvániáról és Szlovéniáról), 2004. évi (a Cseh Köztársaságról, Észtországról, Ciprusról, Lettországról, Litvániáról, Magyarországról, Máltáról, Lengyelországról, Szlovéniáról, Szlovákiáról és Svédországról), valamint 2002. évi (Svédországról), továbbá 2000. évi (Görögországról és Svédországról szóló) konvergenciajelentéseinek és az EMI 1998. évi konvergenciajelentésének keretét követi. A nemzeti jogszabályok összeegyeztethetősége szintén elemzésre kerül a 2007. március 15. előtt elfogadott jogszabályi módosítások fényében.

2.2.2 A JOGI ALKALMAZKODÁS MÉRTÉKE

2.2.2.1 A JOGI ALKALMAZKODÁS TERÜLETEI

Azon területek meghatározása céljából, ahol a nemzeti jogszabályok módosításra szorulnak, a következő kérdések kerültek megvizsgálásra:

- összeegyeztethetőség a Szerződésnek (108. cikk) és az Alapokmánynak (7. és 14.2. cikk) az NKB-k függetlenségéről szóló rendelkezéseivel, valamint a titoktartásról szóló rendelkezésekkel (az Alapokmány 38. cikke),
- összeegyeztethetőség a monetáris finanszírozás (a Szerződés 101. cikke) és a kiváltságos hozzáférés (a Szerződés 102. cikke) tilalmával, illetve összeegyeztethetőség az euro közösségi jog által előírt, egységes írásmódjával; és
- az NKB-k eurorendszerbe történő jogi integrációja (különösen az Alapokmány 12.1. és 14.3. cikkei alapján).

2.2.2.2 „ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉG” VAGY „HARMONIZÁCIÓ”

A Szerződés 109. cikke megköveteli, hogy a nemzeti jogszabályok „összeegyeztethetők” legyenek a Szerződéssel és az Alapokmánnyal, ezért bármilyen összeegyeztethetlenséget meg kell szüntetni. Sem a Szerződés és az Alapokmány nemzeti jogszabályok felettsége, sem az összeegyeztethetlenség természete nem befolyásolja ezt a kötelezettséget.

A nemzeti jogszabályok „összeegyeztethetőségének” követelménye nem jelenti azt, hogy a Szerződés megkövetelné az NKB-k statútumainak egymással vagy az Alapokmánnyal való „harmonizációját”. Nemzeti sajátosságok továbbra is létezhetnek, amennyiben nem sértik a Közösségnek a monetáris ügyek területén fennálló kizárólagos hatáskörét. Az Alapokmány 14.4. cikke például lehetővé teszi az NKB-k számára, hogy az Alapokmányban meghatározott feladatokon kívül más feladatokat is betöltsenek, amíg azok nem akadályozzák a KBER céljait és feladatait. Az NKB-k statútumaiban az ilyen, további feladatokat lehetővé tevő rendelkezések világos példaként szolgálnak azon körülményekre, amikor a különbségek megmaradhatnak. Az „összeegyeztethető” szó inkább azt mutatja, hogy a nemzeti jogszabályokat és az NKB-k statútumait módosítani szükséges annak érdekében, hogy kiküszöböljék a Szerződéssel és az Alapokmánnyal szemben fennálló következtelenségeket, és biztosítsák az NKB-k KBER-be való integrálódásának szükséges mértékét. Különösen azokat a rendelkezéseket kell módosítani, amelyek egy NKB-nak a Szerződésben meghatározott függetlenségét és a KBER szerves részét képező szerepét sértik. Ennek elérése érdekében nem elegendő kizárólag arra a kitételre támaszkodni, hogy a közösségi jog elsőbbséget élvez a nemzeti jogszabályokkal szemben.

A Szerződés 109. cikkében szereplő kötelezettség csak a Szerződés és az Alapokmány rendelkezéseivel való összeegyeztethetlenségekre terjed ki. Ugyanakkor a másodlagos közösségi joggal nem összeegyeztethető nemzeti jogszabályokat összhangba kell hozni a megfelelő

másodlagos jogszabályokkal. A közösségi jog elsőbbsége nem zárja ki a nemzeti jogszabályok módosításának szükségességét. Ez az általános követelmény nem csupán a Szerződés 109. cikkéből, hanem az Európai Közösségek Bíróságának esetjogából² is származik.

A Szerződés és az Alapokmány nem írja elő, milyen módon kell a nemzeti jogszabályokat adaptálni. Ez végrehajtható a Szerződésre és az Alapokmányra való hivatkozással, vagy azok rendelkezéseinek beillesztésével és eredetükre való utalással, vagy az összeegyeztethetetlen szabályok hatályon kívül helyezésével, illetve e módszerek kombinálásával.

A fentiekén túlmenően, többek között azért, hogy elérjék és fenntartsák a nemzeti jogszabályoknak a Szerződéssel és az Alapokmánnyal való összeegyeztethetőségét, a közösségi intézmények és a tagállamok kötelesek konzultálni az EKB-val az annak hatáskörébe tartozó jogszabálytervezetekről a Szerződés 105. cikke (4) bekezdése és az Alapokmány 4. cikke alapján. A nemzeti hatóságoknak az Európai Központi Bankkal a jogszabálytervezetekről folytatott konzultációjáról szóló, 1998. június 29-i 98/415/EK tanácsi határozat³ kifejezetten előírja a tagállamok számára azt, hogy hozzák meg a szükséges intézkedéseket e kötelezettség teljesítésének biztosítására.

2.2.3 AZ NKB-K FÜGGTELENSÉGE

A központi banki függetlenséget és a titoktartási kérdéseket illetően az EU-hoz 2004-ben csatlakozott tagállamok nemzeti jogszabályait úgy kellett módosítani, hogy összhangban legyenek a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel, és 2004. május 1-jén már hatályosak legyenek. Svédország köteles volt a szükséges változtatásokat a KBER 1998. június 1-jei létrehozásának idejére életbe léptetni.

2.2.3.1 KÖZPONTI BANKI FÜGGTELENSÉG

Az EMI 1995 novemberében listát állított össze a központi banki függetlenség ismérveiről (amelyeket később az 1998. évi konvergencia-

jelentése írt le részletesen), amelyek akkor a tagállamok nemzeti jogszabályai vizsgálatának alapját képezték, különös tekintettel az NKB-k statútumaira. A központi banki függetlenség fogalma többféle, külön értékelendő elemet foglal magában, nevezetesen a működési, intézményi, személyi és pénzügyi függetlenséget. Az elmúlt néhány évben a központi banki függetlenség e szempontjainak elemzése tovább finomodott az EKB által elfogadott véleményekben. Ezen szempontok alapján kerül értékelésre az, hogy az eltéréssel rendelkező tagállamok nemzeti jogszabályai milyen mértékben egyeztethetők össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.

MŰKÖDÉSI FÜGGTELENSÉG

A központi banki függetlenség önmagában nem végcél, hanem eszköz egy olyan cél eléréséhez, amelyet világosan meg kell határozni, és amelynek minden más célkitűzés felett kell állnia. A működési függetlenség megkívánja azt, hogy minden egyes NKB elsődleges célkitűzése világosan és jogilag egyértelműen meghatározott módon legyen kifejtve, valamint azt, hogy a Szerződésben lefektetett elsődleges célkitűzéssel, az árstabilitással teljes összhangban legyen. Ezt úgy lehet szolgáltni, hogy az NKB-kat ellátják minden szükséges erőforrással és eszközzel e célkitűzés elérése érdekében, függetlenül bármely más hatóságtól. A Szerződésnek a központi banki függetlenségre vonatkozó követelménye azt az általános nézetet tükrözi, hogy az árstabilitás elsődleges célkitűzését legjobban egy teljesen független, pontosan megfogalmazott felhatalmazással bíró intézmény szolgálja. A központi banki függetlenségnek teljes mértékben megfelel az, hogy az NKB-k döntéseikért felelősségre vonhatóak, ami egy fontos szempont a független státuszukba vetett bizalom elősegítéséhez. Ez együtt jár az átláthatósággal és a harmadik felekkel folytatott párbeszéddel.

² Lásd – többek között – a 167/73 sz. esetet, *Európai Közösségek Bizottsága kontra Francia Köztársaság* [1974] EBHT 359. („Code du Travail Maritime”).

³ HL L 189., 1998.7.3., 42. o.

Ami az időzítést illeti, a Szerződés nem világos abban a tekintetben, hogy az eltéréssel rendelkező tagállamok NKB-i mikor voltak kötelesek megfelelni a Szerződés 105. cikke (1) bekezdésében és az Alapokmány 2. cikkében meghatározott elsődleges árstabilitási célnak. Svédország esetében a kérdés az volt, hogy ez a kötelezettség a KBER megalakulásának vagy az euro bevezetésének időpontjától áll-e fenn. Az EU-hoz 2004. május 1-jén csatlakozott tagállamok esetében a kérdés az volt, hogy ez a kötelezettség a csatlakozás vagy az euro bevezetésének időpontjától áll-e fenn. Jóllehet a Szerződés 105. cikke (1) bekezdése nem vonatkozik az eltéréssel rendelkező tagállamokra (lásd a Szerződés 122. cikkének (3) bekezdését), az Alapokmány 2. cikke viszont igen (lásd az Alapokmány 43.1. cikkét). Az EKB álláspontja az, hogy az NKB-k azon kötelezettsége, hogy az árstabilitást elsődleges célkitűzésként kezeljék, 1998. június 1-jétől áll fenn Svédország esetében, illetve 2004. május 1-jétől az EU-hoz aznap csatlakozott tagállamok esetében. Ennek alapja az a tény, hogy a közösség egyik irányadó elve, nevezetesen az árstabilitás (a Szerződés 4. cikkének (3) bekezdése) az eltéréssel rendelkező tagállamokban is érvényes. Ezen álláspontnak ugyancsak alapját képezi a Szerződés azon célkitűzése, hogy minden tagállam köteles törekedni a makrogazdasági konvergenciára, beleértve az árstabilitást; ezzel a szándékkal készülnek az EKB és a Bizottság e rendszeres jelentései. Ez a következtetés a központi banki függetlenség megteremtése mögött húzódó okokon is alapul, amely csak akkor valósulhat meg, ha az árstabilitás – mint mindenek felett álló cél – elsőbbséget élvez.

E jelentés országértékelései e következtetéseken alapulnak az eltéréssel rendelkező tagállamok NKB-inak arra vonatkozó kötelezettségének kezdő időpontja tekintetében, hogy az árstabilitást elsődleges célkitűzésként kezeljék.

INTÉZMÉNYI FÜGGETLENSÉG

Az intézményi függetlenség elvére kifejezetten hivatkozik a Szerződés 108. cikke és az Alapokmány 7. cikke. E két cikk megtiltja, hogy az NKB-k és döntéshozó szerveik tagjai utasításokat

kérjenek, vagy fogadjanak el közösségi intézményektől vagy testületektől, bármely tagállam kormányától vagy bármely más testülettől. Ugyancsak tiltott, hogy közösségi intézmények és testületek, valamint a tagállamok kormányai megpróbálják befolyásolni az NKB-k döntéshozó szerveinek azon tagjait, akiknek döntései hatással lehetnek az NKB-k KBER-rel kapcsolatos feladatainak elvégzésére.

Amennyiben az NKB-t állami tulajdonú szervként, különleges közjogi intézményként vagy egyszerűen részvénytársaságként alapítják, fennáll annak a kockázata, hogy tulajdonosa – tulajdonosi jogcímen – befolyást gyakorol a döntéshozatalra a KBER-rel kapcsolatos feladatok tekintetében. Ez a befolyás, függetlenül attól, hogy részvénytulajdonosi jogokon keresztül vagy más módon gyakorolják, kihatással lehet az NKB függetlenségére, ezért jogszabály útján korlátozni kell.

Utasításadási tilalom

A KBER-rel kapcsolatos feladatok tekintetében harmadik személyek azon jogai, hogy utasításokat adjanak NKB-knek, azok döntéshozó szerveinek vagy azok tagjainak, nem egyeztethetők össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.

Döntések jóváhagyására, felfüggesztésére, semmisnek nyilvánítására vagy késleltetésére vonatkozó tilalom

A KBER-rel kapcsolatos feladatok tekintetében harmadik személyek olyan jogai, hogy NKB-k döntéseit jóváhagyják, felfüggesztik, semmisnek nyilvánítsák vagy késleltessék, nem egyeztethetők össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.

Döntések jogi alapon történő cenzúrázásának tilalma

Nem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal testületek (kivéve a független bíróságokat) azon joga, hogy jogi alapon cenzúrázzák a KBER-rel kapcsolatos feladatok végrehajtásához kötődő döntéseket, mivel e feladatok teljesítését nem lehet a politika szintjén újból megfontolni. Amennyiben az NKB elnöke

olyan jogkörrel rendelkezik, amely alapján jogi alapon felfüggesztheti a KBER vagy az NKB döntéshozó testületei döntéseinek végrehajtását, hogy ezt követően benyújtsa azokat végleges döntésre politikai testületeknek, az olyan, mintha harmadik felektől kérne utasítást.

Az NKB-k döntéshozó szerveiben szavazati joggal való részvétel tilalma

Nem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal, ha harmadik felek képviselői szavazati joggal vehetnek részt egy NKB döntéshozó szervében az NKB KBER-rel kapcsolatos feladatainak gyakorlását érintő ügyekben, még akkor sem, ha ez a szavazat nem döntő.

Az NKB-k döntése előtti konzultáció tilalma

Amennyiben egy jogszabályi rendelkezés az NKB számára olyan kifejezett kötelezettséget határoz meg, hogy a döntés meghozatala előtt harmadik felekkel konzultálni kell, az formális mechanizmus keretében biztosítja e harmadik felek számára a végleges döntés befolyásolását, és ezért az nem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.

Ugyanakkor az NKB-k és harmadik felek közötti párbeszéd az alábbi esetekben még akkor is összhangban van a központi banki függetlenség követelményével, ha az információadás és véleménycsere jogszabályi kötelezettségeken alapul:

- ez nem eredményez beavatkozást az NKB döntéshozó szervei tagjainak függetlenségébe;
- az elnök különleges státuszát az EKB Általános Tanácsa tagjának minőségében teljes mértékben tiszteletben tartják; és
- betartják az Alapokmányból fakadó titoktartási követelményeket.

Az NKB-k döntéshozó testületi tagjainak felmentése feladataik alól

Azon jogszabályi rendelkezéseknek, amelyek alapján harmadik felek (pl. kormányok) felmenthetik feladatukból az NKB-k döntés-

hozó szerveinek tagjait (pl. pénzügyi beszámolókat vonatkozásában), megfelelő biztosítékokat kell tartalmazniuk arra nézve, hogy ez a jogkör nem korlátozza az adott NKB-tag azon képességét, hogy a KBER-rel kapcsolatos feladatok ügyében független döntéseket hozzon (vagy végrehajtsa a KBER szintjén hozott döntéseket). Erre vonatkozóan ajánlott az, hogy kifejezett rendelkezést foglaljanak az NKB-k statútumaiba.

SZEMÉLYI FÜGGETLENSÉG

Az Alapokmánynak az a rendelkezése, amely az NKB-k döntéshozó testületi tagjai hivatali idejének biztonságára vonatkozik, hozzájárul a központi banki függetlenség biztosításához. Az NKB-k elnökei az EKB Általános Tanácsának tagjai. Az Alapokmány 14.2. cikke különösen megköveteli azt, hogy az NKB-k statútumaiban az elnök hivatali ideje legalább öt év legyen. Ez védelmet biztosít az elnök önkényes felmentésével szemben is, elrendelve, hogy egy elnököt csak akkor lehet hivatalából felmenteni, ha már nem felel meg a feladatai ellátásához szükséges feltételeknek, vagy súlyos kötelezettségszegést követett el, de ekkor is lehetőség van az Európai Közösségek Bíróságához fordulni. Az NKB-k statútumainak az alábbiak szerint kell megfelelniük e rendelkezésnek.

Az elnökök minimális hivatali ideje

Az Alapokmány 14.2. cikkével összhangban az NKB-k statútumaiban az elnök hivatali idejeként legalább öt évnek kell szerepelnie. Ez nem zár ki hosszabb hivatali időt, illetve határozatlan hivatali idő esetén sem szükséges módosítani a statútumokat, amennyiben az elnök felmentésének jogcímei összhangban állnak az Alapokmány 14.2. cikkével. Amikor egy NKB statútumát módosítják, a módosító jogszabálynak szavatolnia kell az elnök és a döntéshozó szervek egyéb olyan tagjai hivatali idejének biztonságát, akiknek esetleg helyettesíteniük kell az elnököt.

Az elnökök felmentésének jogcímei

Az NKB-k statútumainak biztosítaniuk kell, hogy az elnököket csak az Alapokmány 14.2. cikkében említett okok miatt lehessen felmen-

teni. E követelmény célja, hogy az elnökök kinevezésében érintett hatóságok – különösen a kormány vagy a parlament – ne menthessék fel tetszés szerint az elnököket hivatalukból. Az NKB-k statútumainak vagy az Alapokmány 14.2. cikkével összhangban levő felmentési okokat kell tartalmazniuk, vagy nem kell semmilyen felmentési okot említeniük (mivel a 14.2. cikk közvetlenül alkalmazandó).

Az NKB-k azon döntéshozó testületi tagjai hivatali idejének biztonságá és elbocsátásának indokai, akik nem elnökök, de részt vesznek a KBER-rel kapcsolatos feladatok végrehajtásában

A személyes függetlenség veszélybe kerülne, amennyiben az elnökök hivatali idejének biztonságára és a felmentés indokaira vonatkozóan nem azonos szabályokat alkalmaznának az NKB-k döntéshozatali szerveinek a KBER-rel kapcsolatos feladatok végrehajtásában érintett egyéb tagjaira.⁴ A Szerződés és az Alapokmány különböző rendelkezései hasonló biztonságot követelnek meg a hivatali idő tekintetében. Az Alapokmány 14.2. cikke nem korlátozza a hivatali idő biztonságát az elnökökre, míg a Szerződés 108. cikke és az Alapokmány 7. cikke inkább az NKB-k „döntéshozó szervei tagjaira” hivatkozik, mintsem kifejezetten csak az elnökökre. Ez különösen ott érvényes, ahol az elnök az első az egyenlők között az egyenlő szavazati joggal rendelkező kollégák között, vagy ahol az egyéb ilyen tagoknak esetleg helyettesíteni kell az elnököt.

Bírói felülvizsgálathoz való jog

Annak érdekében, hogy korlátozzák a politikai szempontok lehetőségét a felmentés okainak meghatározásakor, az NKB-k döntéshozó szerveinek tagjai részére biztosítani kell azt a jogot, hogy a felmentésükről szóló bármilyen döntést egy független bíróság előtt támadhassanak meg.

Az Alapokmány 14.2. cikke kiköti, hogy a hivatalukból felmentett NKB-elnökök az Európai Közösségek Bírósága előtt megtámadhatják a döntést. A nemzeti jogszabálynak vagy az Alapokmányra kell hivatkoznia, vagy hallgatnia kell az Európai Közösségek Bíróságához fordulás

jogáról (mivel az Alapokmány 14.2. cikke közvetlenül alkalmazandó).

A nemzeti jogszabálynak ugyancsak rendelkeznie kell arról, hogy a nemzeti bíróságok felülvizsgálhatnak bármely olyan döntést, amely az NKB döntéshozó szervei olyan egyéb tagjainak felmentéséről szól, akik részt vesznek a KBER-rel kapcsolatos feladatok végrehajtásában. E jogról intézkezhet általános jogszabály vagy konkrét rendelkezés. Bár ki lehet jelenteni, hogy ezt a jogot az általános jogszabályok biztosítják, a jobbiztonság érdekében célszerű volna konkrétan biztosítani az ilyen felülvizsgálatra vonatkozó jogot.

Összeférhetetlenséggel szembeni biztosítékok

A személyi függetlenség annak szavatolását is jelenti, hogy nem alakul ki összeférhetlenség az NKB-k döntéshozó szervei tagjainak a saját NKB-jukkal (illetve az NKB-k elnökeinek az EKB-val) szemben fennálló kötelezettségei, illetve azon egyéb funkciók között, amelyeket a döntéshozó szervezetnek a KBER-rel kapcsolatos feladatok teljesítésében részt vevő ezen tagjai betölthetnek, és amelyek veszélyeztethetik személyi függetlenségüket. Alapelve, hogy a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő döntéshozó szervezetek tagjai nem tölthetnek be olyan egyéb funkciókat, amelyek összeférhetlenség kialakulásához vezethetnek. Különösen fontos, hogy az ilyen döntéshozó szervezetek tagjai ne viselhessenek olyan hivatalt, vagy ne lehessen olyan érdekeltségük, amely befolyásolhatja tevékenységüket akár az állam végrehajtó vagy törvényhozó ágában

⁴ Lásd az EKB 2004. november 4-i CON/2004/35 számú, a magyar pénzügyminisztérium kérésére adott véleményének 8. bekezdését a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény módosítására vonatkozó törvényjavaslatról; az EKB 2005. augusztus 4-i CON/2005/26 véleményének 8. bekezdését a Národná banka Slovenska Národná banka Slovenskáról szóló módosított 566/1992 Coll. törvényt módosító jogszabálytervezetre és bizonyos törvények módosítására vonatkozó kérésével kapcsolatban; az EKB 2006. augusztus 25-i CON/2006/44 véleményének 3.3. bekezdését a Banca d'Italiának a Banca d'Italia módosított statútumára vonatkozó kérésével kapcsolatban; az EKB 2006. június 22-i CON/2006/32 véleményének 2.6. bekezdését a Banque de France-ra vonatkozó törvénytervezettel kapcsolatban a francia szenátus kérésére; valamint az EKB 2007. március 7-i CON/2007/6 véleményének 2.3. és 2.4. bekezdéseit a német pénzügyminisztérium kérésére a Deutsche Bundesbankról szóló törvényt módosító Nyolcadik Törvény tervezetéről.

vagy a regionális vagy helyi önkormányzatokban betöltött hivataluk, akár gazdasági társaságban meglévő érdekeltségük révén. Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a döntéshozó szervek nem vezető beosztású tagjai részéről se alakuljon ki összeférhetetlenség.

PÉNZÜGYI FÜGGETLENSÉG

Amennyiben egy NKB képtelen autonóm módon a feladatai (azaz a Szerződésben és az Alapokmányban rögzített, KBER-rel kapcsolatos tennivalói) ellátásához szükséges pénzügyi forrásokhoz hozzájutni, még akkor is veszélybe kerül az átfogó értelemben vett függetlensége, ha egyébként működési, intézményi és személyi szempontból teljesen független (azaz mind-ent szavatolja az NKB statútuma).

A tagállamok nem hozhatják NKB-jukat olyan helyzetbe, hogy azoknak ne álljon rendelkezésére elegendő pénzügyi forrás a KBER-rel vagy az eurorendszerrel kapcsolatos feladataik ellátásához. Megjegyzendő, hogy az Alapokmány 28.1. és 30.4. cikke az NKB-khoz intézett további felhívásokat tesz lehetővé, hogy járuljanak hozzá az EKB tőkéjéhez, és utaljanak át további devizatartalékokat.⁵ Ezen túlmenően az Alapokmány 33.2. cikke⁶ kimondja, hogy ha az EKB olyan mértékű veszteséget szenved, amelyet az általános tartalékalapból nem tud teljesen pótolni, az EKB Kormányzótanácsa dönthet úgy, hogy a fennmaradó veszteséget az adott pénzügyi év monetáris jövedelme terhére írja jóvá, az NKB-k között felosztott összegek arányában és mértékéig. A pénzügyi függetlenség elve megköveteli, hogy a fenti előírások betartása ne akadályozza az NKB-t feladatainak zavartalan végrehajtásában.

A pénzügyi függetlenség elve azt is feltételezi, hogy az NKB ne csak a KBER-rel kapcsolatos feladatai végrehajtásához, hanem saját nemzeti feladatai ellátásához (például szervezetének és működésének finanszírozásához) is rendelkezzen elegendő eszközzel.

A pénzügyi függetlenség fogalmát ezért annak fényében kell értékelnünk, hogy van-e olyan harmadik fél, amely – közvetlenül vagy köz-

vetve – nem csupán az NKB feladatainak ellátását befolyásolja, hanem azt is, hogy az NKB képes-e megbízatásának eleget tenni (azaz rendelkezik-e működési szempontból megfelelő emberi erőforrással, illetve pénzügyi szempontból elegendő pénzügyi forrással). A pénzügyi függetlenség alábbiakban bemutatott négy szempontja különös jelentőséggel bír e tekintetben, és közülük néhányat a közelmúltban tovább finomítottak.⁷ A pénzügyi függetlenségnek ezek azok a területei, ahol az NKB-k leginkább ki vannak téve a külső befolyás veszélyének.

A költségvetés meghatározása

Ha egy harmadik fél hatáskörrel rendelkezik arra vonatkozóan, hogy meghatározza vagy befolyásolja az NKB költségvetését, ez összeegyeztethetetlen a pénzügyi függetlenséggel, kivéve, ha a jogszabályok megfelelő biztosítékot nyújtanak arra, hogy ez a hatáskör nem veszélyezteti az NKB KBER-rel kapcsolatos feladatainak ellátásához szükséges pénzügyi eszközöket.

5 Az Alapokmány 30.4. cikke csak az eurorendszeren belül alkalmazandó.

6 Az Alapokmány 33.2. cikke csak az eurorendszeren belül alkalmazandó.

7 Az EKB e területen irányadó véleményei az alábbiak:

- CON/2002/16 (2002. június 5.) vélemény az ír pénzügyminisztérium kérésére a Central Bank and Financial Services Authority of Ireland-ről szóló 2002-es ír törvénytervezetről;
- CON/2003/22 (2003. október 15.) vélemény a finn pénzügyminisztérium kérésére a Suomen Pankki törvény és egyes kapcsolódó törvények módosítására vonatkozó kormányjavaslatról;
- CON/2003/27 (2003. december 2.) vélemény az osztrák szövetségi pénzügyminisztérium kérésére a Nemzeti Kutatási, Technológiai és Fejlesztési Alapítványról szóló szövetségi törvénytervezetről;
- CON/2004/1 (2004. január 20.) vélemény a finn parlament gazdasági bizottságának kérésére a Suomen Pankki törvény és egyes kapcsolódó törvények módosítására vonatkozó kormányjavaslatról;
- CON/2006/38 (2006. július 25.) vélemény a Bank of Greece kérésére arról a rendelettervezetről, amely a Bank of Greece hatásköréről szól a fogyasztóvédelem területén;
- CON/2006/47 (2006. szeptember 13.) vélemény a cseh ipari és kereskedelmi minisztérium kérésére a Česka národní bankáról szóló törvény módosításáról;
- CON/2007/8 (2007. március 21.) vélemény a cseh ipari és kereskedelmi minisztérium kérésére a fogyasztóvédelmi törvényt módosító törvényjavaslat bizonyos rendelkezéseiről, amelyek a Česka národní bankára vonatkoznak.

Számviteli szabályok

A beszámolókat vagy az általános számviteli szabályok vagy az NKB döntéshozó szervei által meghatározott szabályok szerint kell összeállítani. Ha ezeket a szabályokat harmadik fél határozza meg, a szabályoknak legalább figyelembe kell venniük az NKB döntéshozó szerveinek javaslatát.

Az éves beszámolókat az NKB döntéshozó szerveinek kell elfogadniuk független könyvvizsgálók segítségét is igénybe véve; a beszámolókhöz harmadik felek (pl. kormány, parlament) utólagos jóváhagyása is szükséges lehet. Ami a nyereséget illeti, az NKB döntéshozó szerveinek képesnek kell lenniük arra, hogy önállóan és szakszerűen döntsenek annak kiszámításáról.

Ahol az NKB működését az állami számvéviszék vagy valamilyen egyéb, a közpénzek felhasználásának ellenőrzésével megbízott testület ellenőrzi, az Alapokmány 27.1. cikke alapján a jogi kereteknek világosan meg kell határozniuk ennek az ellenőrzési hatáskörnek a pontos terjedelmét oly módon, hogy az ne korlátozza az NKB független külső könyvvizsgálóinak tevékenységét. Az állami könyvvizsgálatot politikai befolyástól mentesen, függetlenül és tisztán szakmai alapon kell végrehajtani.

A nyereség felosztása, az NKB-k tőkéje és a pénzügyi tartalékok

A nyereség felosztása tekintetében az NKB statútuma előírhatja, hogyan osszák fel a nyereséget. Ilyen előírások hiányában a nyereség felosztásáról szakmai alapon kell határozni az NKB döntéshozó szervének; az nem lehet semmilyen harmadik fél mérlegelésének függvénye, kivéve, ha egyértelmű rendelkezés biztosítja, hogy ez a mérlegelés nem korlátozza az NKB-k KBER-rel kapcsolatos feladatainak ellátásához szükséges pénzügyi eszközöket.

A tagállamok nem csökkenthetik az NKB-k tőkéjét az NKB-k döntéshozó szerveinek előzetes egyetértése nélkül, ami annak biztosítását célozza, hogy elegendő pénzügyi eszközök maradjon ahhoz, hogy a KBER tagjaiként ele-

get tegyenek a Szerződés 105. cikke (2) bekezdésében és az Alapokmányban meghatározott feladataiknak. Ami a pénzügyi tartalékokat illeti, biztosítani kell azt, hogy az NKB-k önállóan hozhassák létre a tőkéjük és eszközeik reálértékének megőrzéséhez szükséges pénzügyi tartalékokat.

A felügyeleti hatóságokkal szembeni pénzügyi felelősség

Néhány tagállamban a pénzügyi felügyeleti hatóságok az NKB keretei között működnek. Ha az NKB független döntéshozatala ezekre a hatóságokra is vonatkozik, nem adódik probléma. Ha viszont a jogszabályok előírják, hogy a felügyeleti hatóságoknak különálló döntéseket kell hozniuk, biztosítani kell azt, hogy az általuk hozott döntések ne veszélyeztessék az NKB egészének pénzügyi helyzetét. Ezekben az esetekben a nemzeti jogszabályoknak garantálniuk kell, hogy az NKB-k végső soron felülbírálhassák a felügyeleti hatóságok azon döntéseit, amelyek – különösen pénzügyi szempontból – befolyásolhatják az NKB függetlenségét.

2.2.3.2 TITOKTARTÁS

A szakmai titoktartás követelménye, amelyet az EKB és az NKB-k munkatársaival szemben az Alapokmány 38. cikke határoz meg, az NKB-k statútumaiban vagy a tagállamok jogszabályaiban hasonló rendelkezésekhez vezethet. A közösségi jog és az ez alapján elfogadott szabályozás elsődlegessége azt is maga után vonja, hogy a harmadik felek dokumentumokhoz való hozzáférését szabályozó nemzeti jogszabályok nem sérthetik a KBER titoktartási szabályozását.

2.2.4 A MONETÁRIS FINANSZÍROZÁS ÉS A KIVÁLTSÁGOS HOZZÁFÉRÉS TILALMA**2.2.4.1 A MONETÁRIS FINANSZÍROZÁS TILALMA**

A monetáris finanszírozás tilalmát a Szerződés 101. cikkének (1) bekezdése határozza meg, amely megtiltja az EKB vagy a tagállamok NKB-i számára azt, hogy folyószámlahitelt vagy bármely más hitelt nyújtsanak közösségi intézmények vagy szervek, a tagállamok köz-

ponti kormányzatai, regionális vagy helyi közigazgatási szervei, közjogi testületei, egyéb közintézményei vagy állami vállalkozásai részére, továbbá az EKB vagy az NKB-k ezektől az állami szektorbeli intézményektől közvetlenül nem vásárolhatnak adósságinstrumentumokat. A Szerződés a tilalom alól egy esetben ad felmentést: nem alkalmazható a köztulajdonban levő hitelintézetekre, amelyeket a jegybanki tartalékinlátat vonatkozásában a magántulajdonban levő hitelintézetekkel azonos elbánásban kell részesíteniük (a Szerződés 101. cikkének (2) bekezdése). Továbbá az EKB és az NKB-k fiskális megbízottként tevékenykedhetnek a fent meghatározott állami szektorbeli intézmények részére (az Alapokmány 21.2. cikke). A monetáris finanszírozás tilalmának pontos hatályát tovább részletezi a Szerződés 104. cikkében és a 104b. cikke (1) bekezdésében⁸ (jelenleg a 101. cikk és a 103. cikk (1) bekezdése) említett tilalmak alkalmazásához szükséges fogalmak meghatározásáról szóló, 1993. december 13-i 3603/93/EK tanácsi rendelet, amely világossá teszi, hogy a tilalom magában foglalja az állami szektor harmadik felekkel szembeni kötelezettségeinek finanszírozását.

A monetáris finanszírozás tilalma alapvető fontossággal bír annak biztosítására, hogy a monetáris politika elsődleges célkitűzése (nevezetesen az árstabilitás fenntartása) ne sérüljön. Az állami szektor központi bank által való finanszírozása csökkenti továbbá a fiskális fegyelem irányába ható nyomást. Ezért a tilalmat kiterjesztően kell értelmezni szigorú alkalmazásának biztosítása érdekében, kizárólag a Szerződés 101. cikkének (2) bekezdésében és a 3603/93/EK rendeletben meghatározott egyes korlátozott kivételek figyelembevételével. Az EKB általános álláspontja a nemzeti jogszabályoknak a tilalommal való összeegyeztethetősége tekintetében elsősorban az EKB-nak a nemzeti jogszabálytervezetekről a tagállamokkal a Szerződés 105. cikke (4) bekezdése⁹ alapján folytatott konzultációi során alakult ki.

A MONETÁRIS FINANSZÍROZÁS TILALMÁT ÁTÜLTETŐ NEMZETI JOGSZABÁLYOK

Általánosságban szükségtelen a Szerződés 101. cikkének és a 3603/93/EK rendeletnek az átül-

8 HL L 332., 1993.12.31., 1. o.

9 Az EMI/EKB e területen irányadó egyes véleményei az alábbiak:

– CON/95/8 (1995. május 10.) a svéd pénzügyminisztériummal az Európai Közösséget létrehozó szerződés („a Szerződés”) 109. cikkének f) pontja (6) bekezdése és az EMI alapokmányának („az EMI alapokmánya”) 5.3. cikke alapján folytatott konzultáció; a monetáris finanszírozás tilalmának bevezetéséről szóló kormányzati jogszabálytervezetről folytatott konzultáció („a törvénytervezet”);

– CON/97/16 (1997. augusztus 27.) az osztrák szövetségi pénzügyminisztériummal az Európai Közösséget létrehozó szerződés („a Szerződés”) 109. cikkének f) pontja (6) bekezdése és az EMI alapokmányának 5.3. cikke alapján, az 1993. november 22-i 93/717/EK tanácsi határozatban („a határozat”) meghatározott eljárás szerinti konzultációról Ausztriának a Nemzetközi Valutaalaptól való hitelfelvételről szóló új megállapodásban való részvételéről szóló szövetségi törvénytervezettel kapcsolatban;

– CON/2001/32 (2001. október 11.) a portugál pénzügyminisztérium kérésére a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások jogi keretszabályozását módosító rendelettervezetről;

– CON/2003/27 (2003. december 2.) vélemény az osztrák szövetségi pénzügyminisztérium kérésére a Nemzeti Kutatási, Technológiai és Fejlesztési Alapítványról szóló szövetségi törvénytervezetről;

– CON/2005/1 (2005. február 3.) az olasz gazdasági és pénzügyminisztérium kérésére Olaszországnak a Nemzetközi Valutaalap tagállamai súlyos gazdasági válságai esetén való beavatkozásában való részvételéről szóló, 1999. január 25-i 7. sz. rendeletről (az 1999. március 25-i 74. számú törvény általi módosítás szerint);

– CON/2005/24 (2005. július 15.) a Cseh Köztársaság pénzügyminisztériumának kérésére a pénzügyi piacok felügyeleteinek integrációjáról szóló törvénytervezetről;

– CON/2005/29 (2005. augusztus 11.) az osztrák szövetségi pénzügyminisztérium kérésére Ausztriának a természeti katasztrófákkal érintett, alacsony jövedelmű, fejlődő országokat segítő, a Nemzetközi Valutaalap által vezetett alaphoz való hozzájárulása fizetéséről szóló szövetségi törvénytervezetről;

– CON/2005/50 (2005. december 1.) a Národná banka Slovenska kérésére a bankbetétek védelméről és bizonyos törvények legutóbbi módosításának módosításáról szóló 118/1996 Coll. törvény módosításáról szóló törvénytervezetről;

– CON/2005/60 (2005. december 30.) a Lietuvos bankas kérésére a Lietuvos bankasról szóló törvény módosításáról;

– CON/2006/4 (2006. január 27.) a Central Bank of Cyprus kérésére a Central Bank of Cyprusról szóló 2002. és 2003. évi törvényeket módosító törvénytervezetről;

– CON/2006/15 (2006. március 9.) a lengyel pénzügyminisztérium kérésére a pénzintézetek felügyeletéről szóló törvénytervezetről;

– CON/2006/17 (2006. március 13.) a szlovén pénzügyminisztérium kérésére a Banka Slovenijéről szóló törvényt módosító törvénytervezetről;

– CON/2006/23 (2006. május 22.) a Central Bank of Malta kérésére a Central Bank of Maltáról szóló törvényt módosító törvénytervezetről; és

– CON/2006/58 (2006. december 15.) a Central Bank of Malta kérésére a Central Bank of Maltáról szóló törvény módosításáról.

tetése a nemzeti jogszabályokba, mivel mindkettő közvetlenül alkalmazandó. Amennyiben azonban a nemzeti jogszabályi rendelkezések tükrözik e közvetlenül alkalmazandó közösségi rendelkezéseket, azok nem korlátozhatják a monetáris finanszírozás tilalmának hatályát, vagy terjeszthetik ki a közösségi jog szerinti mentesítéseket. Összeegyeztethetetlen például a monetáris finanszírozás tilalmával az olyan nemzeti jogszabály, amely egy adott tagállam (a 3603/93/EK rendelet alapján az IMF-en kívüli) nemzetközi pénzügyi intézmények vagy harmadik országok irányában fennálló pénzügyi kötelezettségvállalásainak NKB általi finanszírozásáról rendelkezik.

A KÖZSEKTOR VAGY A KÖZSEKTOR HARMADIK FELEKKEL SZEMBENI KÖTELEZETTSÉGEINEK FINANSZÍROZÁSA

A nemzeti jogszabályok nem írhatják elő egy NKB számára azt, hogy más, közszektorba tartozó szervek tevékenységét vagy a közszektor harmadik személyekkel szembeni kötelezettségeit finanszírozza. Összeegyeztethetetlenek a monetáris finanszírozás tilalmával például az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek lehetővé teszik vagy előírják egy NKB számára olyan bírósági vagy kvázi bírósági szervek finanszírozását, amelyek függetlenek az NKB-tól és az állam kiterjesztéseként működnek.

A KÖZSEKTOR KÖTELEZETTSÉGEINEK ÁTVÁLLALÁSA

Összeegyeztethetetlenek a monetáris finanszírozás tilalmával az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek előírják egy NKB számára, hogy egyes feladatok nemzeti reorganizációja eredményeképpen (például olyan esetben, amikor az NKB-ra ruháznak át egyes olyan felügyeleti feladatokat, amelyeket korábban az állam, illetve független állami hatóságok vagy szervek végeztek) a nélkül vállalja át egy korábban független, államháztartási szerv kötelezettségeit, hogy mentesítsék az NKB-t az ilyen, korábban független felügyeleti szervek korábbi tevékenységeiből származó pénzügyi kötelezettségektől.

HITELINTÉZETEKNEK, ILLETVE PÉNZÜGYI INTÉZMÉNYEKNEK NYÚJTOTT PÉNZÜGYI TÁMOGATÁS

Összeegyeztethetetlenek a monetáris finanszírozás tilalmával az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek hitelintézeteknek a központi banki feladatokkal kapcsolatos eseteken (mint például a monetáris politika, fizetési rendszerek vagy átmeneti likviditástámogatási műveletek) kívül – vagy egyéb pénzügyi intézmények támogatása céljából történő – NKB-k általi finanszírozásáról rendelkeznek.

A BETÉTBIZTOSÍTÁSI ÉS BEFEKTETŐKÁRTALANÍTÁSI RENDSZEREK PÉNZÜGYI TÁMOGATÁSA

A betétbiztosítási rendszerekről szóló irányelv¹⁰ és a befektetőkártalanítási rendszerekről szóló irányelv¹¹ szerint a betétbiztosítási rendszerek és a befektetőkártalanítási rendszerek finanszírozásának költségei magukat a hitelintézeteket, illetve a befektetési vállalkozásokat terhelik. Összeegyeztethetetlenek lennének a monetáris finanszírozás tilalmával az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek a közszektor nemzeti hitelintézeti betétbiztosítási rendszerének vagy befektetési vállalkozások nemzeti befektetőkártalanítási rendszerének NKB-k általi finanszírozásáról rendelkeznek, amennyiben azok nem rövid távúak, nem vészhelyzetre szólnak, a rendszer stabilitása nem forog veszélyben, és a döntések nem maradnak az NKB hatáskörében.

2.2.4.2 A KIVÁLTSÁGOS HOZZÁFÉRÉS TILALMA

Az NKB-k állami hatóságként nem hozhatnak a közszektorban a pénzügyi intézményekhez kiváltságos hozzáférést biztosító intézkedéseket, amennyiben az ilyen intézkedések nem prudenciális megfontoláson alapulnak. A nemzeti központi bankok által kibocsátott, adósságinstrumentumok mobilizációjára vagy elzálogítására vonatkozó szabályok nem szolgálhatnak továbbá arra, hogy kijátsszák a

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács betétbiztosítási rendszerekről szóló, 1994. május 30-i 94/19/EK irányelvének 23. preambulumbekzdése (HL L 135., 1994.5.31., 5. o.).

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács befektetőkártalanítási rendszerekről szóló, 1997. március 3-i 97/9/EK irányelvének 23. preambulumbekzdése (HL L 84., 1997.3.26., 22. o.)

kiváltságos hozzáférés tilalmát.¹² A tagállamok jogszabályai e téren nem hozhatnak létre ilyen kiváltságos hozzáférést.

E jelentés középpontjában az NKB-k által elfogadott nemzeti jogszabályoknak és az NKB-k statútumainak a Szerződés kiváltságos hozzáférés tilalmáról szóló rendelkezéseivel való összeegyeztethetősége áll. Ez a jelentés azonban nem jár olyan értékelések sérelmével, hogy a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseivel, a prudenciális megfontolásokra hivatkozva nem kerülnek-e meg a kiváltságos hozzáférés tilalmát. Az ilyen értékelésekre nem terjed ki e jelentés hatálya.

2.2.5 AZ EURO EGYSÉGES ÍRÁSMÓDJÁ

Az euro az azt bevezetett tagállamok közös valutája. Az egységesség nyilvánvalóvá tételére a közösségi jog előírja az „euro” szó egységes írásmódját egyes szám alanyesetben valamennyi közösségi és nemzeti jogi rendelkezésben, figyelembe véve a különböző ábécék létezését.

Az Európai Tanács 1995. december 15-én és 16-án megtartott madridi ülésén úgy határozott, hogy „az európai valutának adott név az euro lesz”, hogy „az egységes valuta nevének az Európai Unió minden hivatalos nyelvén azonosnak kell lennie, figyelembe véve a különböző ábécéket”, és hogy „a Szerződésben használt ‚ECU’ általános kifejezés helyett az euro nevet fogják használni az európai valutaegységre hivatkozáskor”. Végül, az Európai Tanács úgy határozott, hogy: „A tizenöt tagállam kormánya arra a közös megállapodásra jutott, hogy ez a határozat a Szerződés adott rendelkezéseinek elfogadott és végleges értelmezése.” A tagállamok állam- és kormányfőinek ezen egyértelmű és végleges megállapodása megerősítést nyert valamennyi, az euróra hivatkozó közösségi jogi aktusban, amelyek valamennyi hivatalos közösségi nyelven mindig egységes írásmódot használnak. Különös fontossággal bír az a tény, hogy az euro tagállamok által elfogadott egységes írásmódját a közösségi monetáris jogszabályok is alkalmazták.¹³ A legutolsó, az euro

bevezetéséről szóló 974/98/EK rendelet módosításáról szóló 2005. december 21-i 2169/2005/EK tanácsi rendelet¹⁴ megerősíti az egységes valuta megfelelő helyesírását. Először: a 974/98/EK rendelet minden nyelvi változatban megállapítja, hogy „az európai valutának adott név az ‚euro’”. Másodsor: a 2169/2005/EK rendelet valamennyi nyelvi változata az „euróra” hivatkozik.

2003-ban valamennyi tagállam ratifikálta a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmánya 10.2. cikkének módosításáról szóló, 2003. március 21-i, állam- és kormányfői összetételben ülésezett Tanács határozatát¹⁵, ahol még egyszer – ebben az esetben elsődleges joganyagra vonatkozó jogi aktusban – megerősítették, hogy az egységes valuta nevének írásmódja valamennyi nyelvi változatban azonos.

A tagállamok ezen egyértelmű és végleges álláspontja az eltéréssel rendelkező tagállamokra nézve is kötelező. A csatlakozás feltételeiről szóló okmány 5. cikkének (3) bekezdése szerint „az új tagállamok helyzete megegyezik a jelenlegi tagállamokéval az Európai Tanács vagy a Tanács által tett nyilatkozatok és állásfoglalások, illetve felvett egyéb álláspontok tekintetében, és azoknak az egyéb nyilatkozatoknak, állásfoglalásoknak és álláspontoknak a tekintetében, amelyeket a Közösségre vagy az Unióra vonatkozóan a tagállamok közös megállapodással elfogadtak; az új tagállamok ennek megfelelően tiszteletben tartják az ilyen nyilat-

12 Lásd a Szerződés 104a (jelenleg 102.) cikkében említett kiváltságos hozzáférés tilalmának alkalmazásához szükséges fogalmak meghatározásáról szóló 1993. december 13-i 3604/93/EK tanácsi rendelet 3. cikkének (2) bekezdését és 10. preambulumbekendését (HL L 332., 1993.12.31., 4. o.).

13 Lásd az euro bevezetésével kapcsolatos egyes rendelkezésekről szóló 1997. június 17-i 1103/97/EK tanácsi rendeletet (HL L 162., 1997.6.19., 1. o.), az euro bevezetéséről szóló 1998. május 3-i 974/98/EK tanácsi rendeletet (HL L 139., 1998.5.11., 1. o.), valamint az euro és az eurót bevezető tagállamok valutái közötti átváltási árfolyamokról szóló 1998. december 31-i 2866/98/EK tanácsi rendeletet (HL L 359., 1998.12.31., 1. o.); 2000-ben, az euro görögországi bevezetése alkalmával mindhárom rendeletet módosították; lásd még a Közösség által az euro pénzürmekkel kapcsolatban 1998-ban és 1999-ben elfogadott jogi aktusokat.

14 HL L 346., 2005.12.29., 1. o.

15 HL L 83., 2003.4.1., 66. o.

kozatokból, állásfoglalásokból vagy álláspontokból eredő alapelveket és iránymutatásokat, és megteszik az ezek végrehajtásához szükséges intézkedéseket”.

A fenti megfontolások alapján és a Közösségnek az egységes valuta nevének meghatározására irányuló kizárólagos hatáskörére tekintettel, az e szabálytól való bármely eltérés összeegyeztethetetlen a Szerződéssel és megszüntetendő. Míg ez az alapelv vonatkozik a nemzeti jogszabályok valamennyi típusára, az országfejezetek értékelésének középpontjában az NKB-k státútumai és az euroátállásról szóló jogszabályok állnak.

2.2.6 AZ NKB-K EUORENDSZERBE TÖRTÉNŐ JOGI INTEGRÁLÓDÁSA

A nemzeti jogszabályok (különösen az NKB-k státútumai, továbbá egyéb jogszabályok) azon előírásai, amelyek megakadályoznák az eurorendszerrel kapcsolatos feladatok végrehajtását vagy az EKB-határozatok betartását, abban a pillanatban összeegyeztethetlenné válnak az eurorendszer hatékony működésével, amint az illető tagállam bevezette az eurót. Módosítani kell tehát a nemzeti jogszabályokat, hogy az eurorendszerrel kapcsolatos feladatok tekintetében összhangba hozzák azokat a Szerződéssel és az Alapokmánnyal. A Szerződés 109. cikkével való összhang megteremtése érdekében a nemzeti jogszabályokat a KBER létrehozásának időpontjáig (Svédország esetében), illetve 2004. május 1-jéig (az EU-hoz azon a napon csatlakozott tagállamok esetében) módosítani kellett. Azoknak a jogszabályi követelményeknek azonban, amelyek az NKB eurorendszerbe történő teljes jogi integrációjára vonatkoznak, csak abban a pillanatban kell érvénybe lépniük, amikor a teljes integráció megvalósul, azaz azon a napon, amikor az eltéréssel rendelkező tagállam bevezeti az eurót.

Az e jelentésben megvizsgált fő területek azok, ahol jogszabályi rendelkezések akadályozhatják, hogy az NKB megfeleljen az eurorendszer követelményeinek. Ide tartoznak azok a rendelkezések,

amelyek megakadályozhatják, hogy az NKB részt vegyen az EKB döntéshozó szervei által meghatározott egységes monetáris politika végrehajtásában, vagy hátráltathatják az NKB elnökét az EKB Kormányzótanácsának tagjaként rá háruló feladatai teljesítésében, illetve amelyek nem tartják tiszteletben az EKB előjogait. A következő szempontokat különböztetjük meg: gazdaságpolitikai célkitűzések; feladatok; pénzügyi rendelkezések; árfolyam-politika; valamint nemzetközi együttműködés. Végezetül azokat az egyéb területeket említjük meg, ahol módosításra szorulhat valamely NKB státútuma.

2.2.6.1 GAZDASÁGPOLITIKAI CÉLKITŰZÉSEK

Valamely NKB eurorendszerbe való teljes integrációja megköveteli azt, hogy jogszabályban foglalt célkitűzései összeegyeztethetők legyenek a KBER-nek az Alapokmány 2. cikkében meghatározott célkitűzéseivel. Ez többek között azt jelenti, hogy a „nemzeti színezetű” jogszabályi célkitűzések – például amikor a jogszabályi rendelkezések olyan kötelezettséget írnak elő, hogy a monetáris politikát az érintett tagállam általános gazdaságpolitikai keretén belül kell folytatni – módosításra szorulnak.

2.2.6.2 FELADATOK

Egy eurót bevezetett tagállam NKB-jának feladatait túlnyomórészt a Szerződés és az Alapokmány határozza meg, tekintettel arra, hogy az NKB az eurorendszer szerves része. Ezért a Szerződés 109. cikkében előírtak betartása érdekében az NKB-k státútumaiban foglalt feladatokra vonatkozó rendelkezéseket össze kell vetni a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel, és az esetleg meglévő összeegyeztethetetlen elemeket hatályon kívül kell helyezni.¹⁶ Ez minden olyan rendelkezésre vonatkozik, amely az euro bevezetését és az eurorendszerbe történő integrációt követően gátját képezheti a KBER-hez kapcsolódó feladatok végrehajtásának, illetve különösen azokra a rendelkezésekre, amelyek nem tartják

¹⁶ Lásd különösen a Szerződés 105. és 106. cikkét, valamint az Alapokmány 3–6. és 16. cikkét.

tiszteletben a KBER-nek az Alapokmány IV. fejezetében meghatározott hatásköreit.

A monetáris politikára vonatkozó bármely nemzeti jogszabályi rendelkezésnek el kell ismernie, hogy a közösségi monetáris politika olyan feladat, amelynek ellátása az eurorendszeren keresztül történik.¹⁷ Az NKB-k statútumai tartalmazhatnak a monetáris politikai eszköztárra vonatkozó rendelkezéseket. A Szerződés 109. cikkében előírtak betartása érdekében az ilyen rendelkezéseket össze kell vetni a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel, és az esetleg meglévő összeegyeztethetetlen elemeket hatályon kívül kell helyezni.

Azon nemzeti jogszabályi rendelkezéseknek, amelyek a bankjegy kibocsátás kizárólagos jogát az NKB-kra ruházzák, el kell ismerniük, hogy az euro bevezetését követően az EKB Kormányzótanácsának kizárólagos joga az, hogy a Szerződés 106. cikke (1) bekezdésében és az Alapokmány 16. cikkében előírtak szerint az eurobankjegyek kibocsátását engedélyezze. Azokat a nemzeti jogszabályi rendelkezéseket, amelyek az eurobankjegyek címleteivel, előállításával, mennyiségével és forgalomból történő kivonásával kapcsolatos kérdésekben befolyást biztosítanak a kormányok számára, ugyancsak hatályon kívül kell helyezni, vagy – az adott helyzethez igazodva – el kell ismerni bennük az EKB-nak az eurobankjegyekkel kapcsolatos, a Szerződés és az Alapokmány fent említett rendelkezéseiben meghatározott jogosultságait. Az NKB-k és a kormányok között az euroérmékkel kapcsolatos hatáskörmegosztásra való tekintet nélkül az euro bevezetését követően a vonatkozó jogszabályokban el kell ismerni az EKB-nak az euroérmék kibocsátásra kerülő mennyiségével kapcsolatban gyakorolt engedélyezési hatáskörét.

Ami a devizatartalékok kezelését¹⁸ illeti, azon eurót bevezetett tagállamok, amelyek nem adják át hivatalos devizatartalékaikat¹⁹ NKB-juknak, megszegik a Szerződés rendelkezéseit. Emellett valamely harmadik félnek – például kormánynak vagy parlamentnek – az a joga, amely lehetővé teszi, hogy befolyásolja az

NKB-nak a hivatalos devizatartalékkal való gazdálkodásra vonatkozó döntéseit, nem felel meg a Szerződés 105. cikke (2) bekezdésének harmadik francia bekezdésében foglaltaknak. Továbbá, az EKB jegyzett tőkéjében való részesedésük arányában az NKB-knak hozzá kell járulniuk az EKB devizatartalékokat megtettesítő eszközeihez. Így nem lehet jogi akadály annak, hogy az NKB-k devizatartalékokat megtettesítő eszközöket adjanak át az EKB-nak.

2.2.6.3 PÉNZÜGYI RENDELKEZÉSEK

Az alapszabály pénzügyi rendelkezései mérlegekkel²⁰, a könyvvizsgálattal²¹, a tőkejegyzéssel²², a devizatartalékokat megtettesítő eszközök átadásával²³ és a monetáris jövedelem felosztásával²⁴ kapcsolatos szabályokat foglalják magukban. Az NKB-knak meg kell tudniuk felelni e rendelkezésekben meghatározott kötelezettségeiknek, ezért minden ezekkel össze nem egyeztethető nemzeti jogszabályi rendelkezést hatályon kívül kell helyezni.

2.2.6.4 ÁRFOLYAM-POLITIKA

Az eltéréssel rendelkező tagállam nemzeti jogszabályai rendelkezhetnek úgy, hogy a kormány feleljen a tagállam árfolyam-politikájáért, az NKB pedig tanácsadói, illetve végrehajtói szerepet kapjon. Azonban, amikor a tagállam bevezeti az eurót, az ilyen jogszabályi rendelkezéseknek a Szerződés 111. cikkének megfelelően tükrözniük kell azt a tényt, hogy az euroövezet árfolyam-politikájával kapcsolatos felelősség közösségi szintre emelkedett. A 111. cikk az árfolyam-politika irányításának kötelezettségét az EU Tanácsára ruházza át, amely szorosan együttműködik az EKB-val.

17 A Szerződés 105. cikke (2) bekezdésének első francia bekezdése.

18 A Szerződés 105. cikke (2) bekezdésének harmadik francia bekezdése.

19 Kivéve a tagállamok kormányai által a Szerződés 105. cikke (3) bekezdése szerint devizában tartható technikai egyenlegeket.

20 Az Alapokmány 26. cikke.

21 Az Alapokmány 27. cikke.

22 Az Alapokmány 28. cikke.

23 Az Alapokmány 30. cikke.

24 Az Alapokmány 32. cikke.

2.2.6.5 NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az euro bevezetésének feltétele, hogy a nemzeti jogszabályok összeegyeztethetőek legyenek az Alapokmány 6.1. cikkével, amely szerint az eurorendszer feladatkörébe tartozó nemzetközi együttműködés területén az EKB határozza meg a KBER képviselésének formáját. A nemzeti jogszabályoknak ezenkívül lehetővé kell tenniük, hogy az NKB-k az EKB jóváhagyásával részt vehessenek nemzetközi monetáris intézményekben (az Alapokmány 6.2. cikke).

2.2.6.6 VEGYES RENDELKEZÉSEK

A fenti kérdések mellett bizonyos tagállamok esetében vannak egyéb területek is, ahol szükséges a nemzeti rendelkezések módosítása (például az elszámolási és fizetési rendszerek, valamint az információcsere terén).

3 ORSZÁGONKÉNTI ÖSSZEFOGLALÓK

3.1 CIPRUS

A referencia-időszakban Cipruson a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta 2,0%-ot tett ki, amely jóval a Szerződés által meghatározott 3,0%-os referenciaérték alatt van. A legfrissebb információk alapján a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta az elkövetkező hónapokban várhatóan kissé esni fog.

Hosszabb időszakra visszatekintve, a HICP-infláció Cipruson visszafogott volt, és csak egyes időszakokban érzékeltek viszonylag magas inflációt. 1997 és 2006 között az infláció többnyire 2% és 3% között ingadozott, de 2000-ben 4,9%-ra, míg 2003-ban 4,0%-ra emelkedett, ami nagyban tükrözte az energia- és élelmiszerárak erőteljes emelkedéseit, valamint az energia jövedéki adóinak fokozatos, EU-harmonizációval kapcsolatos növekedését és az áfakulcs 10%-ról 15%-ra történő emelkedését a 2002–2003-as időszakban. Ez a hosszú távú inflációs teljesítmény számos fontos gazdaságpolitikai választást tükröz, leginkább a rögzített árfolyamrendszerek 1960-ig visszanyúló, régóta fennálló hagyományát. 1992-től a ciprusi fontot az ECU-hoz, majd később az euróhoz rögzítették, és 2005. május 2-án Ciprus a $\pm 15\%$ -os standard ingadozási sávval csatlakozott az ERM-II-höz. A viszonylag mérsékelt inflációs szinteket támogatta a termékpiacok és hálózati iparágak liberalizálása. Ezzel ellentétben viszont, mindent egybevetve, a fiskális politika 1996 óta nem támogatta teljes mértékben az árstabilitást, bár az utóbbi években támogatóbbá vált. Az 1998 és 2001 közötti viszonylag visszafogott inflációt a szilárd, többnyire 5% körüli gazdasági reálnövekedéssel együtt kell értékelni. A növekedés 2002-ben és 2003-ban 2% körüli értékre mérséklődött, de 2004-ben és 2005-ben ismét csaknem 4%-ra emelkedett. A munkanélküliségi ráta viszonylag alacsony maradt, bár 2002-től némileg emelkedett, és a ciprusi munkaerőpiac viszonylag rugalmas. A 2002-es és 2003-as igen magas bérnövekedést követően, amely különösen az állami szektorra volt jellemző, a következő két évben a bérnyomás jelentősen csökkent, aminek következtében a fajlagos munkaerőköltsé-

gek mérsékeltten emelkedtek. Az importárak időnként volatilisak voltak, és 2003 óta a magasabb olajárak következtében némileg emelkedtek. A legutóbbi fejleményeket tekintve, 2006 elején a HICP-infláció fokozatosan nőtt, és augusztusban 2,7%-ot ért el, mielőtt 2007. márciusában 1,4%-ra lassult a mérséklődő energiaárak következtében.

A jelentősebb nemzetközi intézetektől rendelkezésre álló legfrissebb inflációs előrejelzések 2007-re vonatkozóan 1,3% és 2,1% között mozognak, míg 2008-ra 1,9% és 2,1% közötti értéket prognosztizálnak. Az inflációs előrejelzések kockázatai felfelé irányulnak, ami a bizonyos árukra és szolgáltatásokra vonatkozó alacsonyabb áfakulcsnak a tervezett EU-harmonizációval kapcsolatos és az inflációt körülbelül 1 százalékponttal növelő emelésével, az infláció múltbeli és jövőben várható erősödése potenciális másodlagos hatásaival, valamint az olajárak és a bérek jövőbeli kedvezőtlen alakulásával áll összefüggésben, miközben gyorsan bővül a belföldi kereslet és a hitelállomány. A helyi valutában nyújtott hitelek lefelé, az euroövezeti szint felé irányuló kamatlábkonvergenciája, valamint a monetáris pénzügyi intézmények kötelező tartalékainak csökkentése az infláció növekedésének további felfelé irányuló kockázatait jelentik. A lefelé irányuló kockázatok az olyan szektorok liberalizációjának folytatódó hatásaival kapcsolatosak, mint a hírközlés és az energia, valamint a bérek visszafogásával az állami szektorban, a nagyobb munkaerő-beáramlással, amely lefelé irányuló nyomást gyakorolhat a bérnövekedésre, továbbá az olajárak kedvező alakulásával. Ezenkívül a nemzetközi kereslet esetleges gyengülése és annak az idegenforgalomi kivitelre gyakorolt hatása további lefelé irányuló kockázatot jelentenek.

Ciprusról jelenleg nem szól túlzott hiány meglétére vonatkozó tanácsi határozat. A 2006-os referenciaévben Ciprus költségvetési hiánya a GDP 1,5%-át tette ki, vagyis a jóval referenciaérték alatt volt. 2007-re az Európai Bizottság a GDP 1,4%-ának megfelelő hiányt prognosztizál. A GDP-arányos államadósság 2006-ban

65,3%-ra csökkent, és az előrejelzések szerint 2007-ben tovább csökken, 61,5%-ra, azaz a 60%-os referenciaérték felett marad. További konszolidáció szükséges, amennyiben Ciprus eleget kíván tenni a Stabilitási és Növekedési Paktumban meghatározott középtávú célnak, amelyet a 2006. decemberi konvergenciaprogramban ciklikusan kiigazított, ideiglenes intézkedésektől megtisztított hiányként a GDP 0,5%-aként számszerűsítettek. Ami az egyéb fiskális tényezőket illeti, 2006-ban a deficitrátát nem haladta meg az állami beruházási kiadások GDP-hez viszonyított arányát.

Az EU Gazdaságpolitikai Bizottsága és az Európai Bizottság előrejelzései szerint 2004 és 2050 között Cipruson várhatóan lényegesen növekedni fognak, és a GDP 11,8 százalékpontját teszik majd ki az életkorral kapcsolatos állami kiadások, amely a legmagasabb az EU tagállamok között. Könnyebb lesz ezzel a teherrel megbirkózni, ha az állami pénzügyekben elegendő mozgásteret hoznak létre még a demográfiai helyzet rosszabbodása előtt.

A ciprusi font 2005. május 2. óta vesz részt az ERM-II-ben, ami megfelel a 2005 májusa és 2007 áprilisa közötti kétéves referencia-időszaknak. A ciprusi valuta középfolyamatát 0,585274 font/euro szinten állapították meg – ez az az árfolyam, amellyel a fontot 1999 elején egyoldalúan az euróhoz kötötték –, ±15%-os standard ingadozási sávval. Az ERM-II-ben történő részvételről szóló megállapodás azon

alapult, hogy a ciprusi hatóságok a gazdaságpolitika különböző területein szilárd kötelezettségeket vállaltak. Az ERM-II-höz történt csatlakozás óta Ciprus stabil árfolyam-politikát folytat az euróval szemben. A font közel maradt a középfolyamhoz a standard ingadozási sáv erős oldalán, miközben igen alacsony volatilitást mutatott. Ugyanakkor a rövid távú kamatláb-különbségek a vizsgált időszak végére fokozatosan közelítettek a három hónapos EURIBOR-hoz. Mind az euróval szemben kétoldalúan, mind effektív módon, a ciprusi font reálárfolyama 2007 márciusában közel volt az 1996 januárja óta, valamint az euro 1999-es bevezetése óta számított történelmi átlagokhoz. Az egyéb külső fejlemények tekintetében, Ciprus majdnem folyamatosan a folyó fizetési és tökemérlegek – időnként jelentős – együttes hiányát jelentette. Az utóbbi években ezek a hiányok – főként az árukereskedelem növekvő hiánya miatt – a GDP 2003-ban regisztrált 2,0%-áról 2006-ra a GDP 5,9%-ára emelkedtek, mialatt a szolgáltatáskereskedelem többlete csaknem változatlan maradt. E hiányok finanszírozásának nagy része a közvetlen befektetések nettó beáramlásából (részben a nyereség újbóli befektetéséből) és az „egyéb befektetések” formájában beérkező tőkéből történt, amelyek főként nem rezidensek betéteiből és kölcsönökből álltak. Mivel 2004 és 2006 között a beáramló tőke meghaladta a folyó fizetési és a tökemérleg hiányát, ebben az időszakban Ciprus hivatalos tartalékeszközöket halmozott fel.

Ciprus – Gazdasági konvergenciamutatók

(árfolyam-kritérium nélkül)

	HICP infláció ¹⁾	Hosszú távú kamatláb ²⁾	Államháztartási többlet (+) vagy deficit (-) ³⁾	Államháztartás bruttó adóssága ³⁾
2005	2,0	5,2	-2,3	69,2
2006	2,2	4,1	-1,5	65,3
2007	⁴⁾ 2,0	⁴⁾ 4,2	-1,4	61,5
Referenciaérték	^{4), 5)} 3,0	^{4), 5)} 6,4	-3,0	60,0

Források: KBER, Európai Bizottság.

1) Átlagos éves változás, százalék.

2) Százalék, éves átlag.

3) GDP százalékában. 2007. évi előrejelzések az Európai Bizottság közlése szerint.

4) A 2006. áprilisa és a 2007. márciusa közötti időszakra vonatkozóan.

5) Az árstabilitás szempontjából legjobban teljesítő országok: Finnország, Lengyelország, Svédország.

Cipruson a referencia-időszakban a hosszú távú kamatlábak szintje 4,2% volt, azaz jóval a kamatláb-kritérium 6,4%-os referenciaértéke alatt maradt. A hosszú távú kamatlábak és azok különbözete az euroövezetbeli államkötvényhozamokhoz képest az utóbbi években általában csökkent.

Mindent egybevetve és előre tekintve, Ciprus számára fontos lesz, hogy tovább haladjon egy strukturális intézkedéseken alapuló fiskális konszolidáció fenntartható és hiteles pályáján, valamint, hogy magas adósságrátájának kézzelfogható csökkentésével javítsa fiskális teljesítményét. Fontos lesz, különösen az állami szektorban, hogy a munkaerő-piaci helyzetet és a konkurens országokban bekövetkező fejleményeket figyelembe vevő mérsékelt bérfejlesztéseket hajtsanak végre. Ezenkívül elengedhetetlen lesz a termék- és munkaerőpiacok strukturális reformjainak megkezdése. Például a fizetések és bizonyos szociális (megélhetési költséggel kapcsolatos) juttatások indexálási mechanizmusát alaposan át kell vizsgálni, hogy csökkentsék az inflációs tehetetlenséghez kötődő kockázatokat. Az ilyen strukturális reformok nemcsak rugalmasabbá teszik a gazdaságot a sokkokkal szemben, hanem a legjobb feltételeket teremtik a gazdaság fenntartható bővülése és a foglalkoztatás növekedése számára is. Végül, Ciprus esetleges politikai újragyesítése további strukturális és fiskális kihívásokkal járna együtt, az egyes gazdasági és költségvetési megoldásoktól függően.

A Central Bank of Cyprusról szóló törvény legutóbbi módosításait követően a Central Bank of Cyprus státútuma megfelel a Szerződés és az Alapokmány követelményeinek, amelyek a Gazdasági és Monetáris Unió harmadik szakaszával kapcsolatosak.

3.2 MÁLTA

A referencia-időszakban Málta 2,2%-os 12 havi átlagos HICP-inflációt ért el, amely jóval a Szerződés által meghatározott 3,0%-os referen-

ciaérték alatt van. A legfrissebb információk alapján a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta az elkövetkező hónapokban várhatóan tovább fog csökkenni.

Hosszabb időszakra visszatekintve, a HICP-infláció Máltán viszonylag stabil volt, és az 1999 és 2006 közötti években többnyire 2% és 3% között ingadozott. A tény, hogy az infláció hosszú ideig viszonylag stabil maradt, számos fontos gazdaságpolitikai választást tükröz, leginkább azt a döntést, hogy a Málta 1964-es függetlenné válását követő időszak nagy részében egy valutakosárhoz rögzített árfolyam rendszerét tartották fenn. 2005. május 2. óta a máltai líra részt vesz az ERM-II-ben, és így azóta az euróhoz van rögzítve. Az utóbbi néhány évben a fiskális politika jobban támogatta az árstabilitás elérését. Az 1990-es évek erős gazdasági növekedésének időszakát követően a kibocsátás növekedése 2001-től kezdődően átlagosan lassú volt, és azóta két évben is a kibocsátás csökkenését regisztrálták. Ez a gazdasági stagnálás a Málta főbb exportpiacain megfigyelhető növekvő versennyel részben kapcsolatos külső gyengeség, valamint belföldi tényezők, úgymint a feldolgozóipari szektorban végrehajtott átstrukturálási műveletek ideiglenes hatásának kombinációját tükrözte. Az utóbbi idők fejleményeit vizsgálva, fokozatos gazdasági fellendülés kezdődött 2005-ben, majd folytatódott 2006-ban, de a gazdaság keresleti oldaláról érkező árnyomások korlátozottak maradtak. Az éves HICP-inflációs ráta 2006 vége felé érzékelhetően csökkent, és 2007 elején mérsékelt maradt. A 2006 közepén elért 3,5% körüli csúcs után 2006 utolsó két hónapjában 1% alá esett, és 2007 márciusában 0,5%-ot tett ki. Az infláció 2006. végi csökkenése nagyrészt a máltai inflációt viszonylag erősen befolyásoló korábbi energiaár-emelkedés hatásának feloldódása miatt következett be.

A jelentősebb nemzetközi intézetektől rendelkezésre álló legfrissebb inflációs előrejelzések 2007-re vonatkozóan 1,4% és 2,4% között mozognak, míg 2008-ra 2,1% és 2,3% közötti értéket prognosztizálnak. Az inflációs kilátások felfelé irányuló kockázatai elsősorban a világ-

piaci energiaárak esetleges újbóli emelkedéséhez kötődnek. Ezen túlmenően, bár nem annyira erőteljes, mint néhány, kevésbé fejlett pénzügyi piacokkal rendelkező országban, a hitelállomány folytatódó gyors növekedése gondos megfigyelést igényel. Az inflációs előrejelzések lefelé irányuló kockázatai a bizonyos termékpiacon (például élelmiszer-kiskereskedelem és repülőgépipar) tapasztalható növekvő verseny hatásaival, valamint az állami szektor szabályozási és adminisztratív eljárásainak korszerűsítésére irányuló, folyamatban levő törekvésekkel kapcsolatosak.

Máltára vonatkozóan jelenleg a túlzott hiány meglétéről szóló tanácsi határozat van érvényben. Ugyanakkor a 2006-os referenciaévben Málta költségvetési hiánya a GDP 2,6%-át tette ki, vagyis a referenciaérték alatt volt. 2006-ban az ideiglenes költségvetési politikai intézkedések hiánycsökkentő hatása a GDP 0,7%-ának felelt meg. Ezen intézkedések nélkül a 2006. évi hiány a GDP 3,3%-át tette volna ki. 2007-re az Európai Bizottság a GDP 2,1%-ára történő csökkenést prognosztizál. A GDP-arányos államadósság 2006-ban 66,5%-ra csökkent, és az előrejelzések szerint 2007-ben 65,9% lesz, azaz a 60%-os referenciaérték felett marad. További konszolidáció szükséges, amennyiben Málta eleget kíván tenni a Stabilitási és Növekedési Paktumban meghatározott középtávú célnak, amelyet a 2006. decemberi konvergenciaprogramban ciklikusan kiigazított, ideiglenes intézkedésektől megtisztított módon, egyensúlyban levő költségvetésként számszerűsítettek. Ami az egyéb fiskális tényezőket illeti, 2006-ban a deficitráta nem haladta meg az állami beruházási kiadások GDP-hez viszonyított arányát.

Az EU Gazdaságpolitikai Bizottsága és az Európai Bizottság legfrissebb prognózisai szerint a 2020-ig elkövetkező években Máltán az életkorral kapcsolatos állami kiadások a GDP 2,2 százalékpontjának megfelelő növekedést érnek el, majd 2050-re ez a növekedés 0,3 százalékponttal esik. Miközben ezek az előrejelzések nem veszik figyelembe a képviselőház által 2006 decemberében elfogadott állami nyugdíj-

reformot, az Európai Bizottság előzetes értékelése azt sugallja, hogy a reform nem javította az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságának kilátásait. Könnyebb lesz ezzel a teherrel megbirkózni, ha az állami pénzügyekben elegendő mozgásteret hoznak létre még a demográfiai helyzet rosszabbodása előtt.

A máltai líra 2005. május 2. óta vesz részt az ERM-II-ben, ami megfelel a 2005 májusa és 2007 áprilisa közötti kétéves referencia-időszaknak. A máltai valuta középárfolyamát 0,429300 líra/euro szinten állapították meg – amely a belépéskori piaci árfolyam volt –, $\pm 15\%$ -os standard ingadozási sávval. A belépéskor a máltai lírát a korábbi kosár helyett (amelyben az euro, az angol font és az amerikai dollár szerepelt) az euróhoz rögzítették. Az ERM-II-ben történő részvételről szóló megállapodás azon alapult, hogy a máltai hatóságok a gazdaságpolitika különböző területein szilárd kötelezettségeket vállaltak. Amint azt kezdetben deklarálták, az ERM-II-be történt belépés óta a máltai hatóságok a máltai líra árfolyamát az euróval szembeni középárfolyamon tartották. A három hónapos EURIBOR-ral szembeni rövid távú kamatláb-különbségek 2006-ban csökkentek, és a 2007 márciusával végződött három hónapos időszakban 0,2 százalékpontot tettek ki. Mind az euróval szemben kétoldalúan, mind effektív módon, a máltai líra reálárfolyama 2007 márciusában közel volt az 1996 januárja óta, valamint az euro 1999-es bevezetése óta számított történelmi átlagokhoz. Az egyéb külső fejlemények tekintetében, Málta 1997 óta a folyó fizetési és tőkemérlegek – időnként jelentős – együttes hiányát jelentette. 2004-ben és 2005-ben ez a hiány a GDP 4,9%-ának felelt meg, majd 2006-ban 3,3%-ra csökkent. 2003 óta a közvetlen befektetések több mint ellensúlyozták ezt a hiányt, és az „egyéb befektetések” formájában beérkezett tőkét nagyban kiegyenlítették az erős nettó portfóliókiáramlások. Máltán 2005-ben és 2006-ban egyaránt a hivatalos tartalékeszközök felhalmozása volt megfigyelhető.

Máltán a referencia-időszakban a hosszú távú kamatlábak szintje 4,3% volt, azaz jóval a

Málta – Gazdasági konvergenciamutatók

(árfolyam-kritérium nélkül)

	HICP infláció ¹⁾	Hosszú távú kamatláb ²⁾	Államháztartási többlet (+) vagy deficit (-) ³⁾	Államháztartás bruttó adóssága ³⁾
2005	2,5	4,6	-3,1	72,4
2006	2,6	4,3	-2,6	66,5
2007	⁴⁾ 2,0	⁴⁾ 4,3	-2,1	65,9
Referenciaérték	^{4), 5)} 3,0	^{4), 5)} 6,4	-3,0	60,0

Források: KBER, Európai Bizottság.

1) Átlagos éves változás, százalék.

2) Százalék, éves átlag.

3) GDP százalékában. 2007. évi előrejelzések az Európai Bizottság közlése szerint.

4) A 2006. áprilisa és a 2007. márciusa közötti időszakra vonatkozóan.

5) Az infláció szempontjából legjobban teljesítő országok: Finnország, Lengyelország, Svédország.

kamatláb-kritérium 6,4%-os referenciaértéke alatt maradt. A máltai hosszú távú kamatlábak és azok különbözete az euroövezetbeli államkötvényhozamokhoz képest az utóbbi években általában csökkent.

Mindent egybevetve és előre tekintve, Málta számára fontos lesz, hogy tovább haladjon egy fenntartható és hiteles fiskális konszolidációs pályán, valamint, hogy magas adósságrátájának kézzelfogható csökkentésével javítsa fiskális teljesítményét. Az állami és a magánszektorban szektorban is fontos lesz, hogy a munkatermelékenység növekedését, a munkaerő-piaci helyzetet és a konkurens országokban bekövetkező fejleményeket figyelembe vevő mérsékelt bérfejlesztéseket hajtsanak végre. Ugyancsak összpontosítani kell a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés szerkezeti akadályainak leküzdésére, különösen az aktivitás elősegítésével. Ebben a tekintetben kulcsfontosságú a termékpiaci verseny erősítése és a munkaerő-piac működésének javítása. Az ilyen intézkedések hozzájárulnak a piacok rugalmasabbá tételéhez is, és ezáltal elősegítik az esetleges ország- vagy iparág-specifikus sokkokhoz való alkalmazkodást. Az ilyen sokkok elnyelésének képessége különösen fontos a gazdaság viszonylag magas fokú szakosodása miatt. Ezek az intézkedések segíteni fognak egy árstabilitáshoz vezető környezet elérésében, valamint hozzájárulnak a versenyképesség és a foglalkoztatás növeléséhez.

A Central Bank of Maltáról szóló törvény legutóbbi módosításait követően a Central Bank of Malta statútuma megfelel a Szerződés és az Alapokmány követelményeinek, amelyek a Gazdasági és Monetáris Unió harmadik szakaszával kapcsolatosak.

ISSN 1725940-1

9 771725 940001